

»Qazaqstan Investment Corporation»
акционерлік қоғамының
Директорлар кеңесі отырысының
2023 жылғы «____» _____
№ ____ хаттамасына қосымша
(№ _____ хаттама)

«Qazaqstan Investment Corporation»
акционерлік қоғамының
Директорлар кеңесінің
2023 жылғы «____» _____
шешімімен бекітілді
(№ ____ хаттама)

**«Qazaqstan Investment Corporation» акционерлік қоғамының
2024-2033 жылдарға арналған даму стратегиясы**

Астана қаласы, 2023 жыл

Мазмұны

Кіріспе.....	3
1. Ағымдағы жағдайды талдау	4
1.1. Сыртқы ортаны талдау.....	4
1.1.1. Макроэкономикалық талдау	4
1.1.2. Жаһандық тікелей инвестициялар нарығы	10
1.1.3. Орталық Азия нарығына шолу.....	16
1.1.4. ҚР қор нарығына шолу.....	22
1.1.5. Қазақстанның тікелей инвестициялар нарығы.....	24
1.2. Ішкі ортаны талдау.....	26
1.2.1. Операциялық қызмет.....	26
1.2.2. Қаржы-экономикалық қызмет.....	29
1.2.3. Корпоративтік басқару	32
1.2.4. Тәуекелдерді басқару жүйесі	33
1.2.5. ESG қағидаттарын енгізу	35
1.3. QIC қызметін ұқсас компаниялармен салыстырмалы талдау.....	36
1.4. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ мемлекеттік экономикалық саясаты мен стратегиясының негізгі бағыттары	39
1.5. SWOT-талдау	41
2. QIC миссиясы және пайымы	43
3. QIC стратегиялық даму бағыттары, мақсаттары мен міндеттері	43
3.1. <i>«Қазақстандағы тікелей инвестициялар экожүйесін дамыту» 1-стратегиялық бағыты.....</i>	44
3.2. <i>«Орталық Азиядағы баламалы активтер нарығын дамыту» 2-стратегиялық бағыты</i> 47	
3.3. <i>«Активтерді жаһандық стратегиялық бөлу» 3-стратегиялық бағыты</i>	55
4. Күтілетін нәтижелер.....	58
5. Қосымшалар.....	62
№1 қосымша. Пайдаланылған дереккөздердің тізімі.....	62
№ 2 қосымша. Глоссарий.....	64
№ 3 қосымша. Қысқартулар тізімі.....	66
№ 4 қосымша. Диаграммалар тізімі	68
№ 5 қосымша. Кестелер тізімі	69

Кіріспе

«Qazaqstan Investment Corporation» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – QIC, Корпорация) – ұлттық экономиканың тұрақты дамуына жәрдемдесу үшін құрылған тікелей инвестициялар қорларының қоры.

2007 жылы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті жыл сайынғы Қазақстан халқына Жолдауында тікелей инвестициялар қорларының қорын құру бастамасын көтерді. Осы тапсырманы орындау үшін 2007 жылғы 7 наурызда «Қазына» орнықты даму қоры» АҚ Директорлар кеңесі «Қазына Капитал Менеджмент» АҚ құру туралы шешім қабылдады.

QIC жалғыз акционері «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ, Холдинг) болып табылады.

Корпорацияның елдік инвестициялық институт, private equity жаһандық нарығының негізгі ойыншысы, қызметінің негізгі бағыты Қазақстан Республикасына шетелдік инвестициялардың түсуіне жәрдемдесу болып табылатын халықаралық инвестициялық қоғамдастық үшін стратегиялық серіктес ретінде, сондай-ақ Корпорацияның қаржы құралдарының кең спектрін неғұрлым дәл көрсету үшін позициясын күшейту мақсатында Жалғыз акционердің 2022 жылғы 28 желтоқсандағы шешімі негізінде ребрендинг жүргізілді, оның барысында 2023 жылғы 10 қаңтарда «Қазына Капитал Менеджмент» акционерлік қоғамын «Qazaqstan Investment Corporation» акционерлік қоғамына қайта тіркеу жүргізілді.

QIC-ті дамытудың 2014-2023 жылдарға арналған алдыңғы стратегиясы өткен құрылымдық өзгерістерге және QIC қызметі мандатының кеңеюіне байланысты Директорлар кеңесінің 2020 жылғы 4 қыркүйектегі шешімімен жаңа редакцияда бекітілді.

Осы даму стратегиясы он жылдық кезеңге арналған кезекті стратегиялық құжат болып табылады және «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ Басқармасының 2018 жылғы 25 қыркүйектегі № 38/18 шешімімен және АҚ даму жоспарымен бекітілген «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамының еншілес ұйымдарының даму стратегияларын әзірлеу, келісу, бекіту, мониторингілеу және өзектендіру жөніндегі қағидаларға және «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның 2024-2033 жылдарға арналған даму жоспарына сәйкес әзірленді.

Осы құжаттың негізінде Қазақстандағы тікелей инвестициялар нарығын дамытудың драйвері және өнеркәсіп салаларын мемлекеттік ынталандыру шараларын іске асыру жөніндегі уәкілетті оператор рөлін іске асыру үшін QIC қызметінің негізгі стратегиялық бағыттары қаланды.

Даму стратегиясы миссияны, көзқарасты, стратегиялық бағыттарды, сондай-ақ 2024-2033 жылдарға арналған қызметтің негізгі көрсеткіштерінің мақсаттарын, міндеттерін және болжамды мәндерін айқындайды.

1. Ағымдағы жағдайды талдау

1.1. Сыртқы ортаны талдау

1.1.1. Макроэкономикалық талдау

Дүниежүзілік банктің деректері бойынша 2022 жылы әлемдік ЖІӨ өсімі 3,2% құрады.¹ 2022 жылы Еуропа және Орталық Азия (бұдан әрі – ЕОА) өңіріндегі дамушы нарықтары мен экономикасы бар елдердегі экономикалық өсу айтарлықтай баяулады және 1,2% құрады, өйткені оның қарқынына өсіп келе жатқан инфляция, энергия жеткізілімдеріндегі және қосылған құн тізбегіндегі іркілістер, сондай-ақ кредит-ақша саясатының елеулі қатаңдауы теріс әсер етті.²

Әлемдік экономиканың 2027 жылға дейінгі орташа жылдық өсуі бойынша Халықаралық валюта қорының болжамы 3% құрайды. Әлемдік экономиканың өсу қарқыны баяулайды және соңғы отыз жылдағы ең төменгі көрсеткіштердің бірі болып табылады, бұл 2009 және 2020 жылдардағы жаһандық рецессиялар кезінде байқалған көрсеткіштерден кейін екінші орында. Сыртқы саудаға, экономиканың әлсіз әртараптандырылуына, қарыздың жоғары деңгейіне және табиғи апаттарға ұшырауына тәуелді мемлекеттер экономикалық күйзелістерге әсіресе осал болып табылады.³

2023 жылы ЕО-ның экономикалық өсу қарқыны елеусіз болып қалады, нақты ЖІӨ 1,4%-ға өседі. Дүниежүзілік банктің болжамы бойынша Қытай мен Үндістан 2023 жылы жаһандық ЖІӨ өсімінің жартысын құрайды. Керісінше, АҚШ пен Еуроаймақта экономикалық белсенділік баяулайды, өйткені жоғары мөлшерлемелер сұранысқа әсер етеді. Барлық дамыған экономикалардың шамамен 90%-ының өсу қарқыны төмендейді деп күтілуде. Табысы төмен елдер үшін жағдай да нашарлайды: қарыз алу қымбаттайды және экспортқа сұраныс төмендейді.

2022 жылы инфляцияның өсу қарқыны COVID-19 пандемиясынан кейін күрт өсті. Болжамдарға сәйкес, базалық инфляция – азық-түлік пен жанармай бағасын есепке алмағанда – жоғары деңгейде қалады және оны төмендету үшін нарыққа қатысушылардың көпшілігі мен қаржы-экономикалық саясатты қалыптастыруға жауапты органдардың өкілдері күткеннен көп уақыт қажет болады.

Көптеген елдерде қаржылық жағдайлардың қатаңдауы жеке инвестицияларға теріс әсер етуді жалғастырады; бұл ретте негізгі орталық банктердің негізгі пайыздық мөлшерлемені одан әрі көтеру ықтималдығы артады. 2022 жылдың көп бөлігіне тән тәуекелді қабылдамау нарықтың тұрақсыз серпініне әкелді, бұл 2023 жылы сақталған қаржылық күйзеліс қаупінің артуына себеп болды. Елеулі мемлекеттік шығыстарды ескере

¹ Дүниежүзілік банктің деректері: Қазақстан

² Дүниежүзілік банк: Еуропа және Орталық Азия аймағының экономикасына шолу

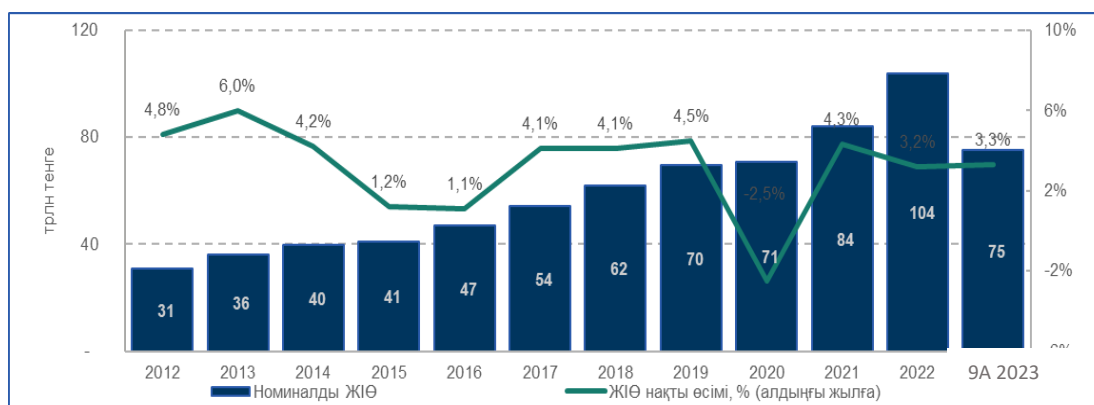
³ ХВҚ-ның "Әлемдік экономиканың даму перспективалары" баяндамасы

отырып, бір-бірінен кейінгі дағдарыстар жағдайында бюджеттік мүмкіндіктерді қалпына келтіру және өңірдің көптеген елдерінде өтімділік буферлерін толықтыру үшін бірінші кезектегі міндеттердің бірі бюджеттік шоғырландыру болады.

Жақында болған энергетикалық дағдарыс аймаққа «жасыл» ауысу мақсаттарына жетуді жеделдетуге мүмкіндік береді. Қазба отындарының жоғары тәуелділігінен баламалы энергия көздеріне тұрақты және ақылға қонымды ауысуды қолдау саясатын қабылдай отырып, ЕСА елдері аймақтың жоғары энергия сыйымдылығын төмендетуге және қоршаған ортаның деградациясын азайтуға ықпал ете алады.

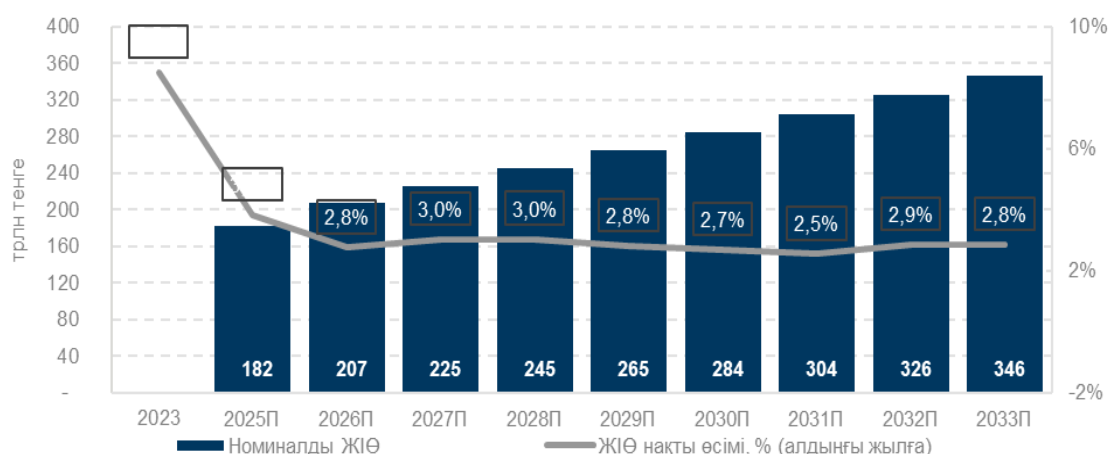
Төмен өсу қарқыны мен жоғары инфляция жағдайын ескере отырып, «өмір сүру құнының дағдарысы» проблемасы ЕО елдері халқының өмір сүру деңгейіне айтарлықтай әсер етеді. Азық-түлік бағасы мен электр энергиясы үшін төлемдердің өсуі, ипотека құнының өсуі және жалдау ақысының өсуі, сондай-ақ қызметтердің жоғары бағасы ЕОА аймағы елдері халқының едәуір бөлігінің өмір сүру деңгейіне нұқсан келтіреді.

1 - диаграмма: Қазақстандағы ЖІӨ өсу серпіні, 2012 жыл – 2023 жылғы 1-ж.

2023 жылдың бірінші жартыжылдығында елдің номиналды ЖІӨ 47 трлн теңгені құрады, бұл ретте өткен жылға қарағанда ЖІӨ-нің нақты өсуі 3,3% құрады. 2012 жылдан 2022 жылға дейін номиналды ЖІӨ-нің жиынтық орташа жылдық өсу қарқыны 13% құрады (31-ден 104 трлн теңгеге дейін). 2020 жылы ЖІӨ-нің нақты өсуінің теріс көрсеткіші байқалды (өткен жылға - 2,5%), бұл пандемияның қызмет көрсету, көлік және сауда секторының ілеспе қысқаруына байланысты әсерінен болды, алайда 2021 және 2022 жылдары өсу қарқыны қалпына келді.

2-диаграмма: Қазақстандағы ЖІӨ өсу серпіні, 2023-2033 жылдарға арналған болжам.⁴

S&P Capital IQ Pro агенттігі талдаушыларының болжамына сәйкес 2023 жылдан 2033 жылға дейін номиналды мәнде Қазақстан ЖІӨ тұрақты өсуі күтілуде, орташа жылдық өсу қарқыны 11%, 128-ден 346 трлн теңгеге дейін құрайды, бұл ретте ЖІӨ-нің нақты өсуі 3,9%-дан 2,8%-ға дейін қысқарады, бұл орташа алғанда 3,1% құрайды.

2023 жылдың бірінші жартыжылдығындағы ЖІӨ-нің елеулі үлесін өнеркәсіп саласы (29,4% немесе 13,8 трлн теңге) алады, онда ең көп үлесті тау-кен өндіру өнеркәсібі (49% немесе 6,7 трлн теңге) және өңдеу өнеркәсібі (45% немесе 6,2 трлн теңге) алады. ЖІӨ-нің екінші ірі секторы сауда болып табылады – 15,8% (7,4 трлн теңге), ал үшінші орынды жылжымайтын мүлік секторы алады – 12,3% (5,8 трлн теңге).

ҚР Ұлттық экономика министрлігінің бағалауы бойынша, экономиканың өсу қарқынының қалыпты өсуі 2023 жылы 3,5%-ға дейін және 2024 жылы 4%-ға дейін, негізінен көмірсутектер секторы есебінен жоспарлануда, өйткені мұнай өндіру жаңа жобалар есебінен ұлғаюы мүмкін⁵.

Әлеуметтік-экономикалық дамудың ұлттық жоспарына сәйкес 2023-2027 жылдары өнеркәсіп салаларының орташа жылдық өсу қарқыны 4%-ды құрайды:

- өңдеу өнеркәсібі – 4,9 %;
- тау-кен өнеркәсібі – 3,1 %;
- ауыл шаруашылығының жалпы өнімінің көлемі – 4,5%;
- құрылыс саласы орта есеппен 8,8%% құрайды;
- тауар айналымының болжамды өсуі – 7,4%.

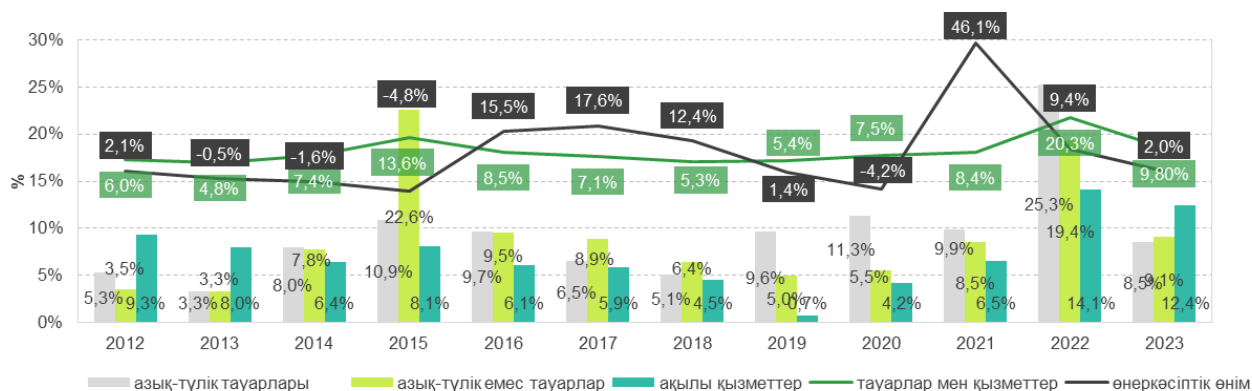
Инфляция төмендейді деп күтілуде, бірақ 2023 жылы азық-түліктің жоғары бағасының әсерінен жоғары болып қалады. Қатаң ақша-кредит саясаты 2025 жылға қарай инфляцияның жоғарғы шегіне дейін төмендеуіне ықпал етеді.

⁴ S&P Capital IQ Pro

⁵ Қазақстанның 2023-2027 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы

2023 жылға арналған бюджетте нақты шығындардың, әсіресе әлеуметтік қамсыздандыру мен жалақыны көтерудің орташа өсуі жоспарланған. Қазақстан Республикасының Үкіметі Ұлттық қордан түсетін трансферттерді қысқартуды және уақыт өте келе мұнай емес салықтардан түсетін түсімдерді ұлғайтуды жоспарлап отыр. Мұнай бағасы төмендейді және 2023 жылы экспорттық кірістер мен ағымдағы шоттың сальдосына әсер етеді деп болжануда, бірақ мұнай бағасы төмендей бергендіктен кейінгі жылдары тапшылық болуы мүмкін.⁶

3-диаграмма: Инфляция, 2012 жыл – 2023 жылғы 8ай⁷

Санаттар бөлінісінде 2023 жылғы тамыздағы баға өсімі 2022 жылғы тамызға қарай: азық-түлік тауарларына – 12,4%, азық-түлік емес тауарларға – 13,5%, ақылы қызметтерге – 13,9%, тауарлар мен қызметтерге – 13,1% құрады. 2023 жылғы тамызда нан-тоқаш және ұн өнімдері 2022 жылғы тамызбен салыстырғанда 17,3%-ға, макарон өнімдері 19,6%-ға қымбаттады.

Қарастырылып отырған барлық кезеңде тұтыну бағаларының (тауарлар мен қызметтердің) инфляция деңгейі 2022 жылы ең жоғары мәнге жетті, бұл көрсеткіш геосаяси қиындықтар, Ресей-Украина әскери қақтығысы және Ресейге қарсы санкциялар аясында 20,3% құрады. Санаттар бөлінісінде 2022 жылғы желтоқсандағы бағаның өсуі 2021 жылғы желтоқсанға қарай: азық-түлік тауарларына - 25,3%, азық-түлік емес тауарларға – 19,4%, ақылы қызметтерге – 14,1% құрады. ҚР Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес, 2022 жылғы желтоқсанда нан-тоқаш өнімдері мен жарма 2021 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 33,6%-ға, сүт өнімдері – 31,3%-ға, жемістер мен көкөністер – 21%ға, ет және ет өнімдері – 16,6%ға қымбаттады.

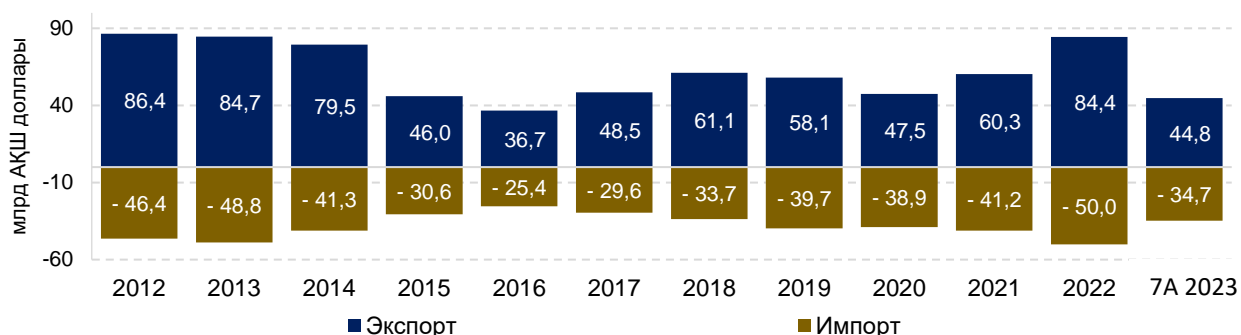
2012-2022 жылдардағы өнеркәсіптік өнім бағасының индексінің өзгеруі айтарлықтай құбылмалылықпен сипатталды. 2020 жылы бұл көрсеткіш -4,2%-ға дейін төмендеді, алайда келесі жылы 46,1%-ға өсті. Бұл секіріс пандемиямен байланысты, өйткені 2020 жылы өнеркәсіптік өндіріс көлемінің төмендеуі қашықтағы жұмыс форматына көшу және кәсіпорындардың жұмыс режимін шектеу есебінен болды. 2022 жылы өнеркәсіп өнімдерінің бағасы 9,4%-ға өсті. 2023 жылғы тамызда 2022 жылғы

⁶ Дүниежүзілік банк: Қазақстан экономикасына шолу

⁷ ҚР Ұлттық статистика бюросы

тамызбен салыстырғанда өнеркәсіптік өнім бағасының төмендеуі 7,7% құрады.

4-диаграмма: Қазақстандағы экспорт және импорт серпіні, 2012 жыл – 2023

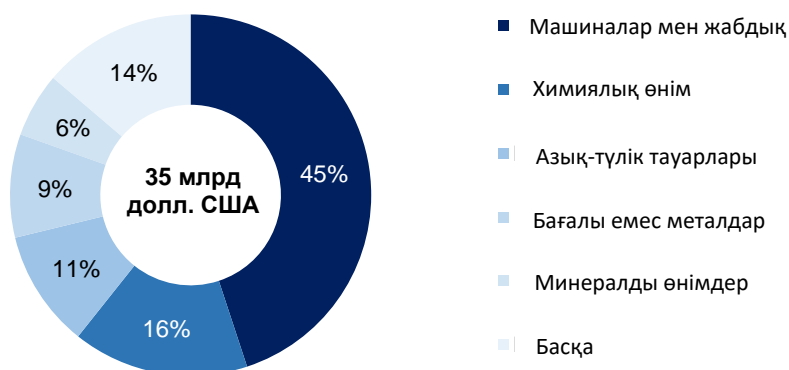

2015 жылы Қазақстанның сыртқы сауда айналымы күрт төмендеді (экспорт 42%-ға, импорт 26%-ға), бұл 2014 жылдың соңында басталған және 2015 жылы жалғасқан мұнайдың әлемдік бағасының төмендеуіне байланысты болды. 2020 жылы экспорт көлемі 17,24%-ға қысқарып, 48 млрд АҚШ долларын құрады, ал импорт көлемі 2,5%-ға қысқарып, 39 млрд АҚШ долларына жетті. Экспорттың төмендеуі көлік саласының мұнай бағасы мен сұранысының төмендеуіне және пандемия нәтижесінде жаһандық сауданың төмендеуіне байланысты. 2022 жылы экспорт пен импорт көлемі өткен жылмен салыстырғанда 40% және 22%-ға ұлғайып, 84 және 50 млрд АҚШ долларын құрады, тиісінше, бұл аймақтағы геосаяси оқиғаларға байланысты.

5-диаграмма: 2023 жылғы 7 айдағы ҚР экспортының құрылымы

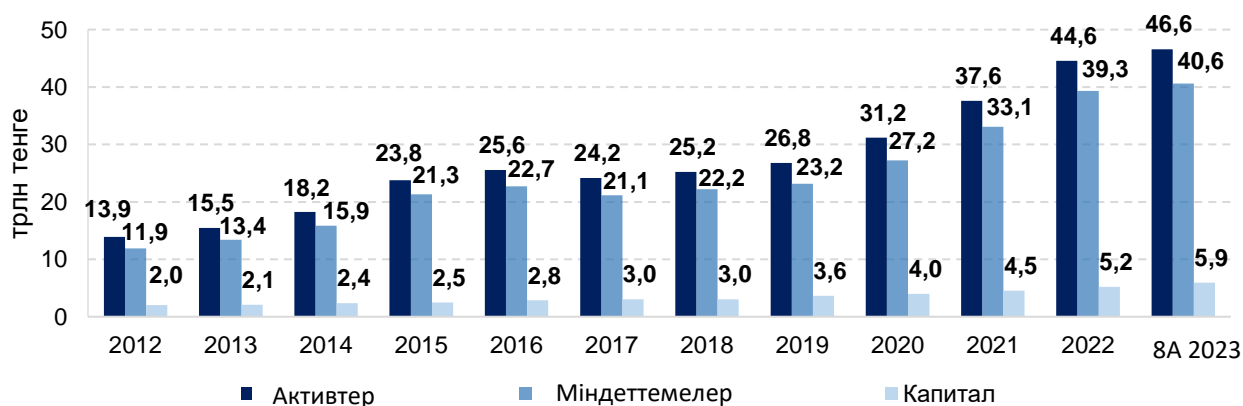
6-диаграмма: 2023 жылғы 7 айдағы ҚР импортының құрылымы⁸

2023 жылдың 7 айында экспорт құрылымында минералды өнімдер ең көп үлесті құрады – 66% (29,7 млрд. АҚШ доллары), бағалы емес металдар – 13% (5,7 млрд. АҚШ доллары), азық-түлік тауарлары – 7%, (3,2 млрд. АҚШ доллары), химиялық өнім – 6% (2,7 млрд. АҚШ доллары), машиналар мен жабдықтар – 6% (2,6 млрд. АҚШ доллары), басқалары – 2% (930 млн. АҚШ доллары). Импорт құрылымында 2023 жылдың 7 айында максималды үлес машиналар мен жабдықтарға тиесілі – 45% (15,6 млрд. АҚШ доллары), химиялық өнім – 16% (5,5 млрд. АҚШ доллары), азық-түлік тауарлары – 11%, бағалы емес металдар – 9%, минералды өнімдер – 6% және басқалары – 14%. Мысалы, импортқа қарағанда экспорт көлемінің озыңқы өсуі, сондай-ақ импорттық бағалармен салыстырғанда экспорттық бағалардың айтарлықтай өсуі Қазақстан үшін сыртқы сауда конъюнктурасының жақсарғанын көрсетеді, бұл елдің төлем балансын айтарлықтай жақсартады.

Қазақстан Республикасында 21 екінші деңгейдегі банк (ЕДБ) жұмыс істейді, оның ішінде 11 шетелдік қатысуы бар банк, 8 еншілес ЕДБ, 100% мемлекеттік қатысуы бар 2 банк. Бұдан басқа, ЕДБ филиалдарының саны 255, ҚР-дағы бейрезидент банктердің барлық өкілдіктері – 19, ЕДБ-ның шетелдегі барлық өкілдіктері – 4.

7-диаграмма: ҚР банк секторының активтерінің, міндеттемелерінің және капиталының серпіні⁹

⁸ ҚР Ұлттық статистика бюросы

⁹ ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі

Банк секторының жиынтық активтері 2023 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша 46,6 трлн теңгені құрады, ал 2023 жылдың басында активтер 44,6 трлн теңгені құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 18,4%-ға артық (37,6 трлн теңге). Жалпы, активтер 2012 жылдан 2022 жылға дейін оң серпінге ие болды, жиынтық орташа жылдық өсу қарқыны 12,4% құрады (13,9 трлн теңгеден 44,6 трлн теңгеге дейін). Банк секторының міндеттемелері 2023 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша 40,6 трлн теңгені құрады. ЕДБ жиынтық міндеттемелерінде клиенттердің салымдары ең көп үлесті алады – 78,9% (32 трлн теңге).

2023 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша активтер құрылымында ең көп үлесті (жиынтық активтердің 54,6%) 26,4 трлн теңге сомасындағы кредит портфелі (негізгі борыш) алады. 01.01.2013-01.01.2023 аралығындағы кезеңде кредит портфелінің жиынтық орташа жылдық өсу қарқыны 7,6% (11,6-дан 24,3 трлн теңгеге дейін) құрады. 01.08.2023 жылғы жағдай бойынша кредиттік портфельдің жалпы көлемінде мерзімі өткен берешегі 90 күннен асатын кредиттердің үлесі 3,4% немесе 0,89 трлн теңгені құрады.

8-диаграмма: ҚР банк секторының кредит портфелінің серпіні¹⁰

1.1.2. Жаһандық тікелей инвестициялар нарығы¹¹

Инвестициялар, шығулар және қаражат жинау 2022 жылы макроэкономикалық жағдайдың жаһандық нашарлауына байланысты қысқарды. Инфляция және өсіп келе жатқан пайыздық мөлшерлемелер жаһандық COVID-19 пандемиясынан кейінгі мәмілелер санына нарық қатысушыларының ынтасын төмендетті.

Инвестиция көлемінің төмендеуіне әсер еткен факторлар:

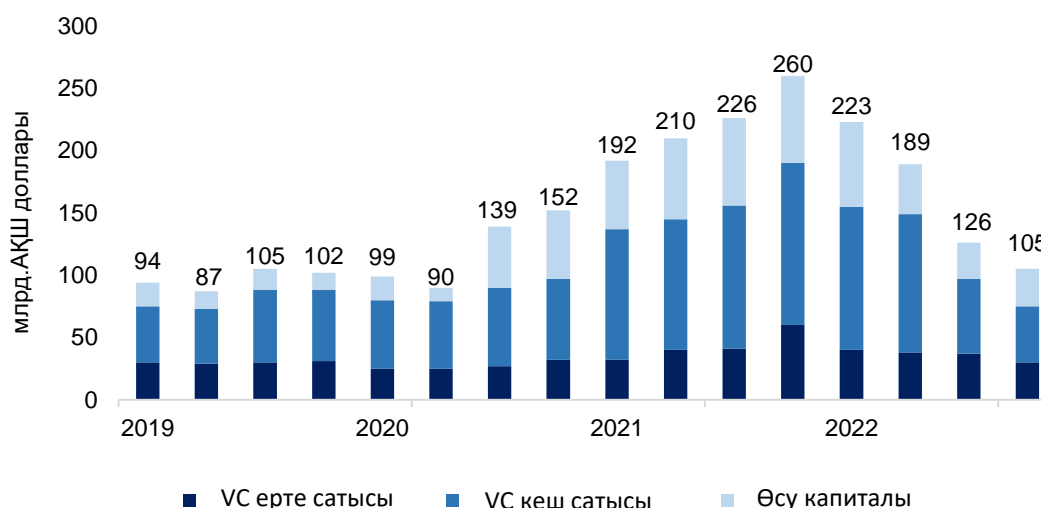
- Ресей мен Украинаның нарықтары мен активтерінің жоғалуы;
- табиғи ресурстардың жетіспеушілігі;

¹⁰ ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі

¹¹ 2023 жылғы Жаһандық жеке капитал туралы есеп, Bain&Company

- жаһандық азық-түлік бағасы және жеткізілім үзілістері;
- инфляция мен рецессия қаупінің артуы;
- қаржы нарығының тұрақсыздығы;
- нақты экономиканың өсу қарқынының баяулауы;
- бүлдіргіш инновация;
- геосаяси қайта құру.

9-диаграмма: Инвестицияланған капиталдың жалпы көлемі, инвестициялық кезеңдер бойынша, тоқсандық

2022 жылдың екінші жартысында қорлардың белсенділігі айтарлықтай төмендеді. Жалпы, мәмілелер 28%-ға төмендеп, шамамен 644 миллиард долларды құрады. Акцияларды сатып алу мәмілелері (buyouts) саладағы ең үлкен активтер сыныбы болып қалса, басқалары екі таңбалы қарқынмен өсуде. «Growth» активтер санатындағы мәмілелер акцияларды сатып алу сияқты банктік қарызға тәуелді емес. Бірақ өсу қорлары мен венчурлық қорлар бірқатар қиындықтарға тап болды:

- өсіп келе жатқан пайыздық мөлшерлемелер болашақ кірістердің құнын төмендетеді, бұл тез дамып келе жатқан компаниялардың құнына пропорционалды емес әсер етеді;
- 2021 жылы және 2022 жылдың басында COVID-19 әсерінен технологиялық сегмент серпінінің көп бөлігі тым оптимистік болып көрінді;
- басқарушы компаниялардың консерватизмі (GP).

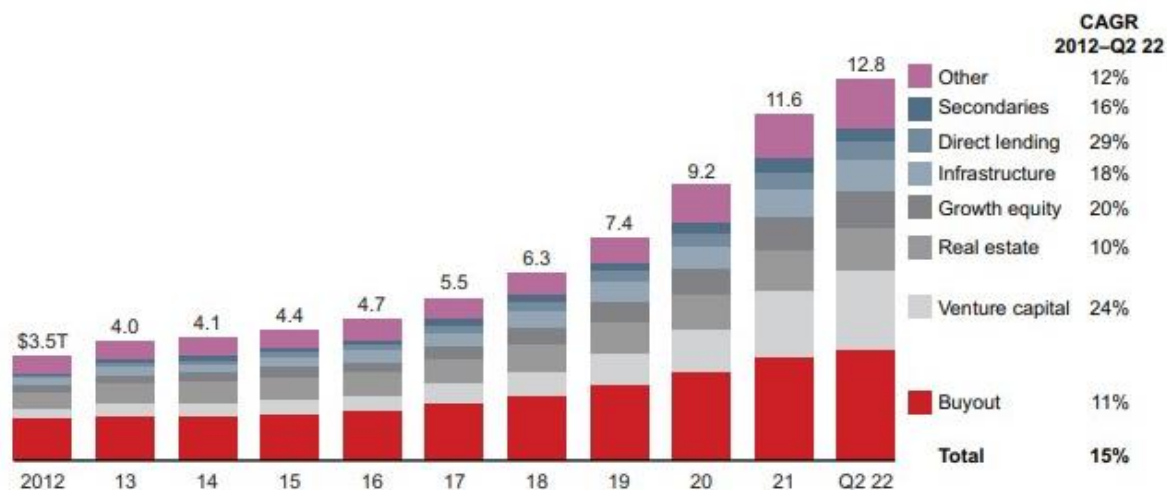
2022 жылы әлемдік капиталды тарту бағытын өзгертті, бірақ тартылған қаражаттың жалпы сомасы әлі күнге дейін екінші орында болды.

Соңғы 19 жылдағы жеке капитал қорлары жинаған жалпы капитал 2003 жылы 106 миллиард доллардан 2022 жылы 1 373 миллиард долларға дейін тұрақты түрде өсуді жалғастырды.

Дүние жүзіндегі баламалы активтер сыныбының менеджерлері 2022 жылы 1,37 триллион доллар жеке капиталды жинады, бұл 2021 жылмен салыстырғанда 16%-ға аз, бірақ әлі күнге дейін үшінші орында. Осылайша,

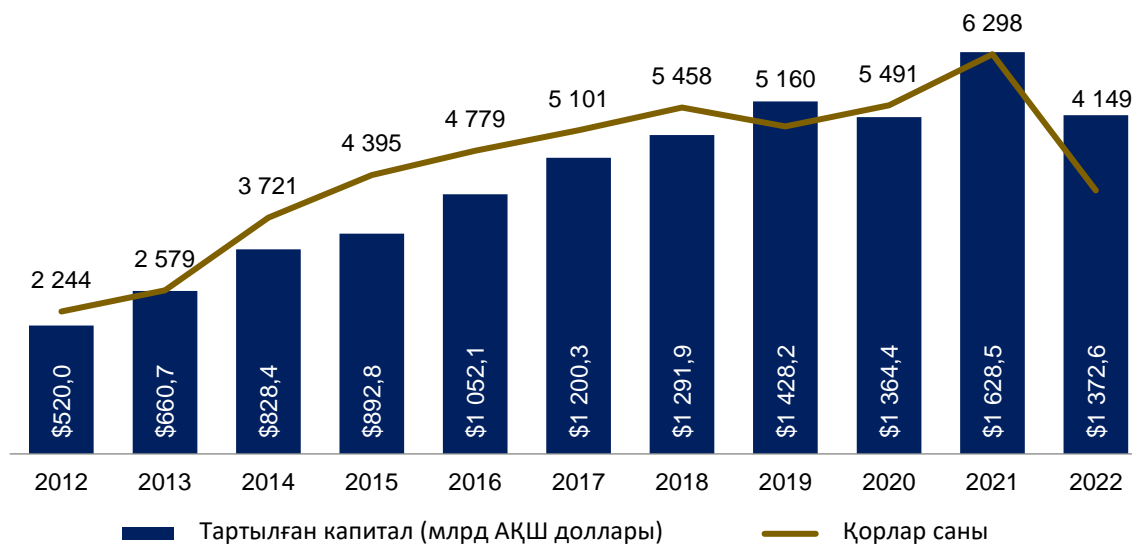
бес жылдағы жалпы сома 7,1 трлн долларды құрады, бұл жеке инвестициялар саласы тарихындағы кез келген бес жылдық кезеңнен асып түсті.

10-диаграмма: Басқарудағы активтердің әлемдік көрсеткіші, активтер сыныбы бойынша (\$ трлн)

Қорлар саны 2008 жылы 938-ден 2022 жылы 4149-ға дейін өсті. Қорлардың орташа мөлшері 2022 жылы 542 миллион долларды құрады, ал 2009 жылы 376 миллион доллар болды.

11-диаграмма: Тартылған жеке капиталдың жалпы көлемі (\$млрд)¹²

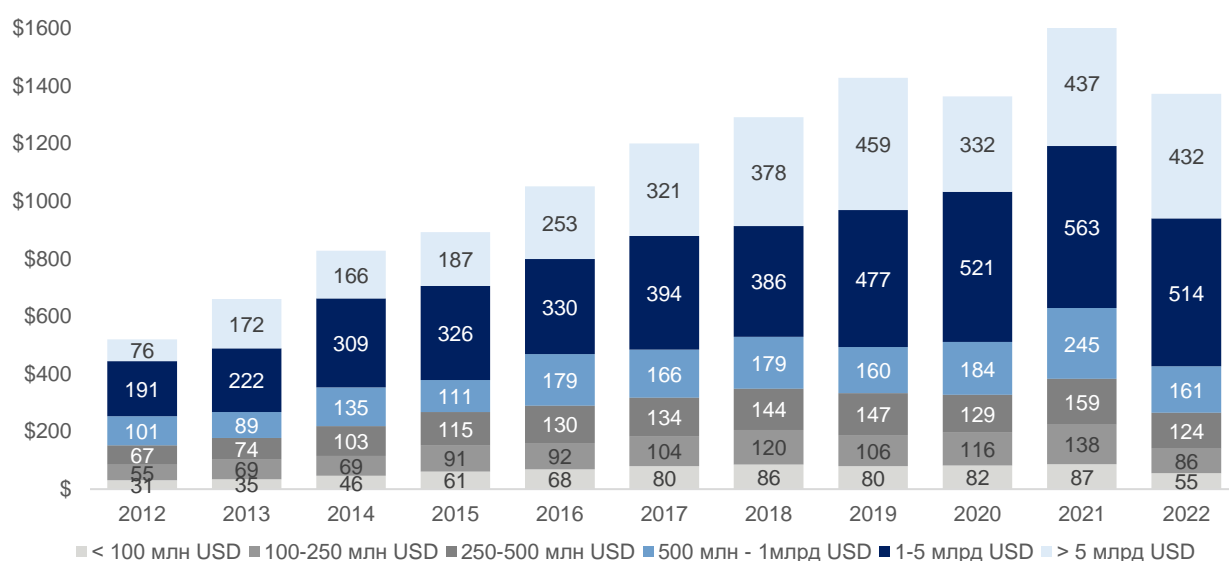
Инвесторлар портфеліндегі жеке инвестициялардың үлесі өсті, бұл ішінара қор нарығының теріс серпініне және ашық нарықта сатылатын активтер құнының төмендеуіне байланысты. Кейбір LP үшін бұл серпін жеке нарықта қаражатты нақты және мақсатты бөлу арасындағы алшақтықты

¹² PitchBook деректері

азайтуға әкелді, ал басқалары үшін бұл жеке активтердің бір немесе бірнеше кластарының пайдасына қаражатты жалпы қайта бөлуге әкелді. Нәтижесінде портфельді теңгерімдеудің кейбір қажеттілігі жаңа міндеттемелердің азаюына және кейбір жағдайларда өткен жылы қайталама нарықта жеке активтерді сатуға ықпал етті.

Экономикалық құлдырау аясында туындаған қаражатты тартуға байланысты қиындықтар (мысалы, банктердің қауіпті мәмілелерді қаржыландырудан бас тартуы және белгісіздік жағдайында лимиттерге неғұрлым консервативті көзқарас) жеке капитал нарығына қатысушыларға бірдей әсер етпеді.

11.1-диаграмма: Қорлардың көлемі бойынша тартылған капиталдың құрылымы (\$млрд)¹³

Нарықтың тұрақтылығы мен жоғары белгісіздігі болмаған жағдайда, жаңа міндеттемелерді қалыптастыру мәселесінде инвесторлар ірі қорларға (AUM 1-ден 5 млрд USD-ге дейін) және мега-қорларға (AUM > 5 млрд USD) артықшылық береді. 2022 жылы мега-қорлар 432 млрд USD тартты, бұл тартылған капиталдың жиынтық көлемінің 32%-ын құрады.

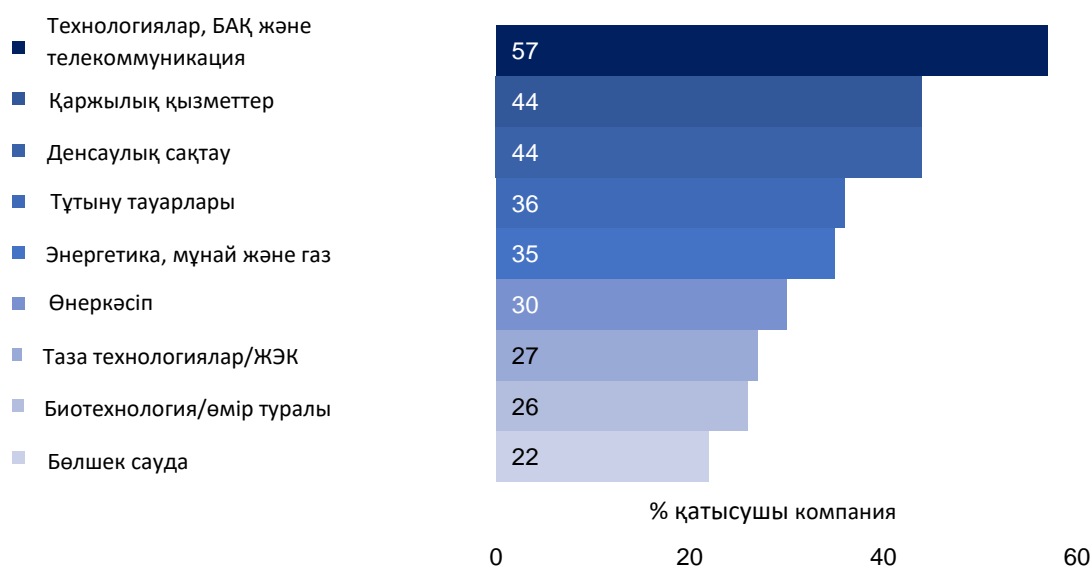
Ірі және мега-қорлар арқылы тартылған қаражат көлемінің ұлғаю үрдісі соңғы онжылдықта байқалады. Аз көлемдегі қорлардың үлесіне келетін көлемнің шамалы ұлғаюы, алайда, бұл қорлардың мөлшері бойынша бөлінген тартылған капиталдың орташа жылдық өсу қарқынына (CAGR) әсер еткен жоқ. Ең үлкен CAGR 2012-2022 жж. мега-қорлар көрсетеді.

Тұтастай алғанда, саланың ұзақ мерзімді өсу мен өркендеу үшін жақсы мүмкіндіктері бар. Жақында мәміле жасау, бизнестен шығу және фандрейзинг белсенділігінің төмендеуіне қарамастан, негізгі көрсеткіштер тұрақты болып қала береді.

¹³ PitchBook деректері

Жоғарыда айтылғандарды, сондай-ақ баламалы активтер класының жаһандық нарығының өсіп келе жатқан танымалдылығын ескере отырып, QIC нарық үрдістерін ұстануы, инвестициялау географиясын кеңейтуі және жаһандық ойыншылармен серіктестіктің жаңа мүмкіндіктерін іздеуі керек.

12-диаграмма: 2023 жылдың 1-жартыжылдығында секторлар бойынша бөлінген ТИ инвестициялық нарығы¹⁴

Технология, медиа және телекоммуникация тарихи тұрғыдан инвесторлар үшін ең танымал сектор болды.

Инвесторлар Солтүстік Америкаға қор биржаларының дамыған инфрақұрылымы мен инвесторларды қорғауы бар ең жетілген нарық ретінде көбірек қызығушылық танытуда.

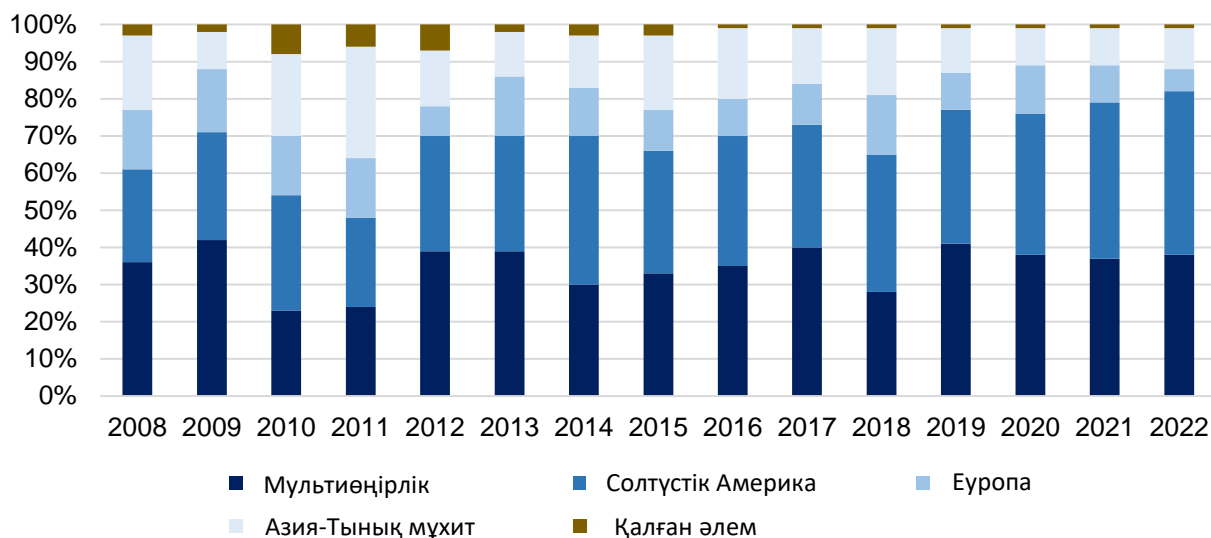
Инвесторлардың көпшілігі «барлық жұмыртқаны бір себетке салмай», аймақаралық географиялық әртараптандырылған қорларды қалайды.

Еуропа құрлығы әскери қақтығыс пен онымен байланысты белгісіздік жағдайында бұрынғы тартымдылығын жоғалтады. Төмендеу ішінара валюталық әсерге байланысты болды, өйткені доллар 2022 жылы көптеген еуропалық валюталарға қатысты нығайды. Міндеттемелер көлемінің төмендеуі 2021 жылдың соңында пайдаланылмаған капиталдың рекордтық жоғары деңгейіне байланысты болуы мүмкін.

Инвесторлар Қытайдан Қытайдың мемлекеттік органдарының бақылауының күшеюіне, шетелдік инвесторлардың құқықтарының бұзылуына, жергілікті бизнес мүдделерінің лоббизміне, уәде етілген реформалардың баяулауына және Қытай мен Америка Құрама Штаттары арасындағы шиеленістің күшеюіне байланысты кетуде.

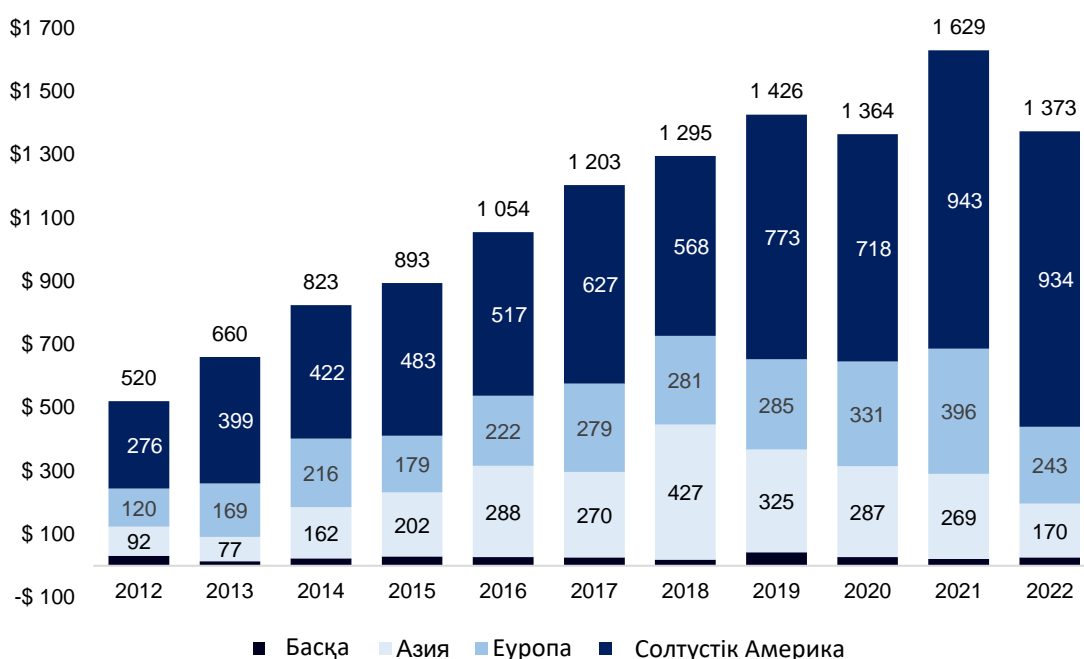
¹⁴ Private Equity International есебі

13-диаграмма: Өңірлер бойынша бөлінген тартылған капиталдың үлесі

Азияда соңғы бес жыл ішінде қаражат тарту көлемі қысқаруда (2022 жылы тартылған капитал көлемі 170 млрд USD құрады). Азияға бағытталған қорлардағы көпжылдық құлдырау факторлардың жиынтығымен, соның ішінде пайдаланылмаған капиталдың артық болуымен (құрғақ ұнтақ) және мемлекеттік реттеудің өзгеруімен түсіндіріледі. Жалпы, Азия бойынша, Preqin деректеріне сәйкес, қаражатты тарту көлемі ре (-49,2%) және жеке қарыз (-24,6%) сегменттерінде айтарлықтай төмендеді, ал инфрақұрылым мен табиғи ресурстарға қаражат тарту көлемі 1%-ға өсті.¹⁵

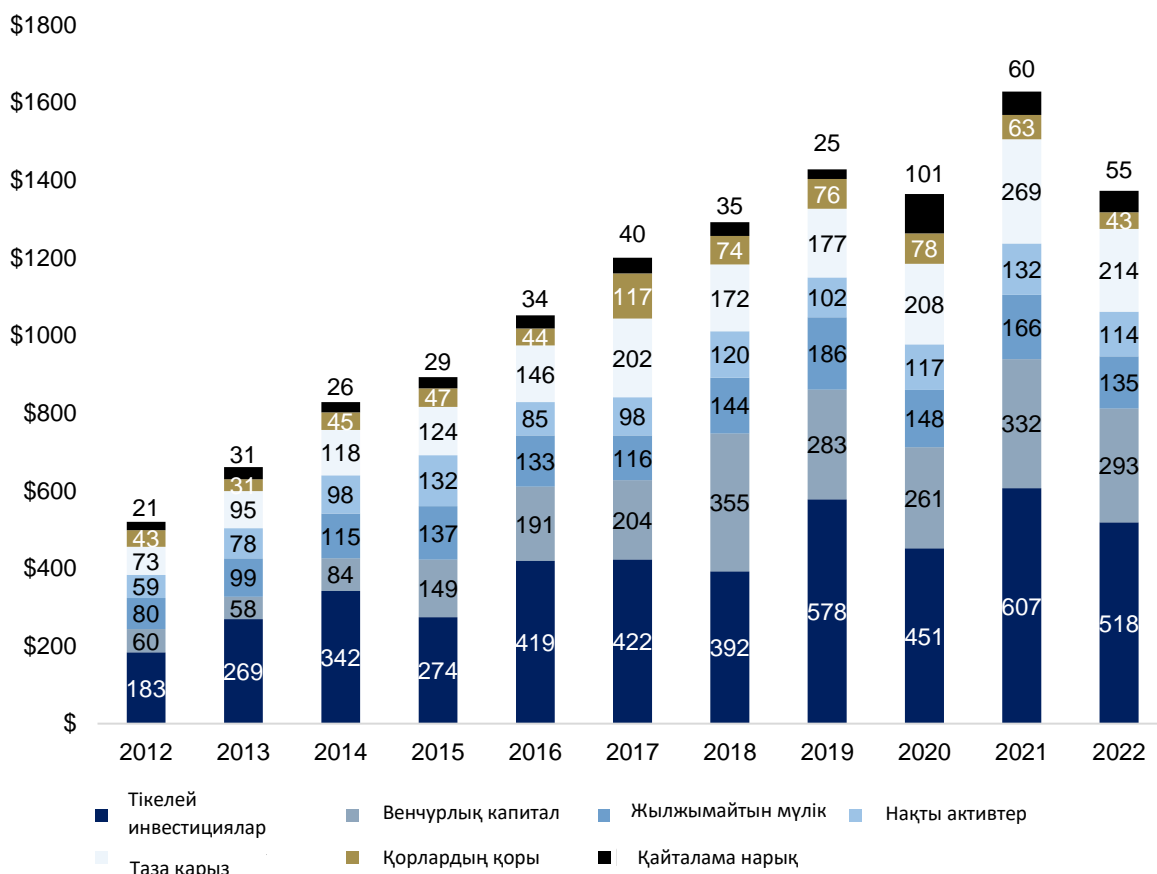
13.1-диаграмма: Өңірлер бойынша тартылған капиталдың құрылымы (\$млрд)

¹⁵ Preqin деректері

Жеке капиталдың негізгі үлесі жеке капитал мен венчурлық капиталдың жиынтық көлеміне тиесілі. 2016 жылдан бастап тартылған қаражаттың 50%-дан астамы тұрақты болды.

13.2-диаграмма: Түрлер бойынша бөлінген тартылған жеке капитал (\$млрд)

2022 жылы әлемдік нарық кезекті экономикалық құлдырауға әсер еткен кезде, тікелей инвестициялау құралдарына және венчурлық капиталға салынған инвестициялардың үлесі тартылған капиталдың жалпы құрылымында өсті, бұл көбінесе инвесторлардың кіруіне қолайлы мемлекеттік нарықтардағы баға деңгейінің төмендеуінің жеке активтерді бағалауға әсерінің арқасында болды (төмен бағамен сапалы активтерге кіру мүмкін). Алайда, үлестің ұлғаюы 2021 жылы жеке капитал нарығы көрсеткен табыстың жаңғырығымен де байланысты болуы мүмкін.

1.1.3. Орталық Азия нарығына шолу¹⁶

Орталық Азияға ТШИ таза ағыны 39%-ға артып, 10 миллиард долларды құрады, оның 61%-ы Қазақстанға келді.

Бұған аймақтың ерекше географиялық орналасуы ықпал етті. Орталық Азияның кейбір елдері негізгі халықаралық сауда дәліздерінің қиылысында

¹⁶ ЕҰ "Жаһандық экономиканың белгісіздігі жағдайында Орталық Азия қандай жолды таңдайды?" есебі; Ұлттық статистикалық агенттіктер, орталық (ұлттық) банктер, ХВҚ, АДБ, Дүниежүзілік банк, Trade Map, SEIC; Әлемдік инвестициялар туралы есеп, БҰҰ Сауда және даму конференциясы

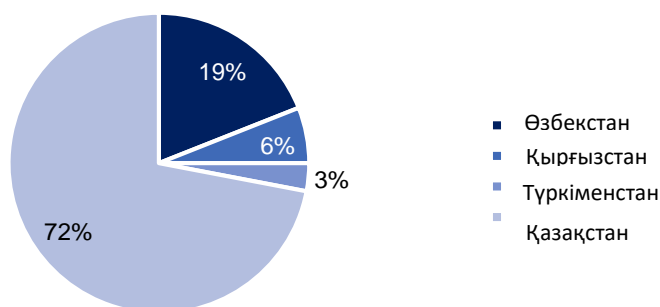
орналасқан, бұл негізгі көлік және логистикалық маршруттар бойынша хабарламаны қамтамасыз етеді. Ресей мен Украина арасындағы жалғасып жатқан геосаяси қақтығысты және оған байланысты батыстың санкцияларын ескере отырып, Орталық Азия мен Каспий арқылы өтетін сауда маршруттары ерекше маңызға ие болды. Бұл өңір қазіргі уақытта Еуразиядағы трансконтиненталдық сауданы ілгерілету үшін іске асырылып жатқан Қытайдың «Бір белдеу — бір жол» бағдарламасы шеңберінде одан да маңызды көлік торабы болады деп күтілуде¹⁷.

Қазақстан арқылы 11 халықаралық транзиттік дәліз өтеді, оның ішінде бес теміржол және алты автомобиль. Қазақстан арқылы жүк тасымалының көлемі тез артып келеді, бұл ретте теміржол көлігіне жүк тасымалының 90%-ға жуығы келеді.¹⁸ Қазақстан Үкіметі жаңа көлік инфрақұрылымын салу, сондай-ақ Ақтау, Құрық порттарын және Транскаспий халықаралық көлік бағытын нығайтуды қоса алғанда, қолданыстағы терминалдарды жаңғырту бойынша елеулі күш-жігер жұмсауда¹⁹.

Өзбекстан Парсы шығанағындағы теңіз порттары арқылы әлемдік нарықтарға қолжетімділікті кеңейту үшін өзінің көлік инфрақұрылымын дамытуға, әсіресе теміржол желілеріне инвестиция салуға тырысады. Өзбекстан үкіметі қойма шаруашылығына, жүк тасымалына, тарату жүйелеріне және мамандандырылған жабдыққа инвестиция салуға мүмкіндік беретін бірнеше жаңа еркін экономикалық аймақтарды (АЭА) құру туралы жариялады.

ЕҮ зерттеулеріне сәйкес, шетелдік инвесторлардың пікірінше, Қазақстан мен Өзбекстан олардың неғұрлым тұрақты макроэкономикалық ортасын, бизнес үшін елеулі мүмкіндіктерін және Еуропа мен Азия арасындағы нарықтағы стратегиялық орналасуын ескере отырып, өңірдегі инвестициялар үшін ең қолайлы екі ел болып табылады. Табиғи ресурстардың көптігі, урбанизация мен модернизацияның күшеюі және жас жұмыс күшінің болуы бұл елдерді инвесторлар үшін тартымды етеді.²⁰

14-диаграмма: Орталық Азия елдерінің тартымдылығын талдау

¹⁷ “Logistics and Transport Competitiveness in Kazakhstan, UNECE

¹⁸ Nikkei Asia

¹⁹ Kazakh Invest: Қазақстан және инфрақұрылым; International Trade

²⁰ ЕҮ "Жаһандық экономиканың белгісіздігі жағдайында Орталық Азия қандай жолды таңдайды?" есебі

Қазақстан Орталық Азиядағы инвестициялар үшін ең танымал ел ретінде көш бастап тұр.

1-кесте: ОА аймағының әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштері²¹

2000-2021 жылдардағы өсім (Орталық Азия)		2000	2010	2021
1.4x	Халқы, млн адам	55	62	77
7.5x	ЖІӨ, млрд АҚШ доллары	46	243	347
1.8x	Әлемдік ЖІӨ-дегі үлесі, %	0,4	0,6	0,7
17.2x	ТШИ көлемі, млрд АҚШ доллары	12,3	101,6	211,4
6x	Сыртқы сауда айналымы, млрд АҚШ доллары	27,4	149,4	165,5
3.1x	Халықтың мобильділігі, жолКм/адам.	2 198	4 435	6 792

Аймақтың әлеуетімен қатар кейбір құрылымдық проблемалар бар.

2-кесте: ОА аймағының құрылымдық сын-қатерлері және оларды шешу жолдары

№	Проблемалар	Мақсаттар	Шешу жолдары
1.	Теңізге шығудың болмауы	Сауда мен өндірістің тұрақты дамуы	<ul style="list-style-type: none"> көлік инфрақұрылымын, көлік-логистикалық қызметтерді дамыту; сауда және транзиттік рәсімдерді оңайлату және үйлестіру; құжаттар мен сауда рәсімдерін цифрландыру; көлік және логистика саласында бәсекелестікті қолдау.
2.	Ресурстарға тәуелділік және қаржылық дамудың төмен деңгейі	Тауар нарықтарындағы баға күйзелістеріне тәуелділікті төмендету және Қаржы нарығын дамыту	<ul style="list-style-type: none"> инвестициялық және іскерлік ахуалды жақсарту; өңірлік ынтымақтастық байланыстарын кеңейту; банктік, сақтандыру және инвестициялық қызметтердің қолжетімділігі және кең спектрі; әлемдік қаржы нарығымен интеграция.
3.	Климаттың өзгеруі	Экологиялық тәуекелдерді азайту, жаһандық климат проблемасын шешуге қосқан үлесі	<ul style="list-style-type: none"> төмен көміртекті технологияларды енгізу; «жасыл» энергетиканы дамыту; қалдықтарды тиімді қайта өңдеу; жеке тұлғалар мен кәсіпорындардың экологиялық жауапкершілігін арттыру.

²¹ Еуразиялық даму банкінің талдамалық баяндамасы

4.	Су және энергетикалық кешендерде үйлестірудің болмауы	Су және энергетикалық қауіпсіздікке қол жеткізу, электр энергиясының құнын төмендету	<ul style="list-style-type: none"> • саладағы еларалық іс-қимылдарды үйлестіру; • электр энергиясын беру саласындағы ынтымақтастық; • су және энергетикалық инфрақұрылымды дамыту және жаңғырту; • суару жүйелерін жаңарту.
----	---	--	---

COVID-19 пандемиясынан кейінгі экономикалық қалпына келтірудің тұрақты жоспары нарықтың әлеуетімен ұштастыра отырып, Қазақстанның инвестициялық тартымдылығына оң әсерін тигізді.

ЕҮ сауалнамасына қатысқан респонденттердің шамамен 53%-ы тұтыну тауарлары (агрозық-түлік тауарларын қоса алғанда) 2025 жылға қарай аймақтағы шетелдік инвестицияларды ынталандырады деп санайды, тек энергетикадан кейін: энергетика (57%), тұтыну тауарлары, соның ішінде агрозық-түлік тауарлары (53%), цифрлық экономика (40%), таза технологиялар және жаңартылатын энергия көздері (27%), денсаулық сақтау және бизнес қызметтері (әрқайсысы 21%).²²

Соңғы бірнеше жыл ішінде Қазақстан Үкіметі экономиканы қаржылық қызметтер мен тұтыну секторын қоса алғанда, жаңа салаларға лықтандыруға және әртараптандыруға бағытталған бірқатар реформаларды іске асырды. Елде салықтық жеңілдіктер беретін 14 арнайы экономикалық аймақ құрылды, сондай-ақ өңірдегі қаржы және капитал нарықтарын дамыту үшін «Астана» халықаралық қаржы орталығы (АХҚО) құрылды. Бұл бастамалар елге іскерлік ахуалды жақсартуға, шетелдік инвесторлар үшін өз нарығын ашуға және елеулі инвестициялық мүмкіндіктер беруге көмектесті.

ТШИ құрылымы соңғы 10 жылдағы инвестиция бағыттары бойынша тау-кен өнеркәсібіне қызығушылықтың сақталуын көрсетеді. Осы секторға тиесілі инвестициялардың жалпы көлеміндегі үлесі 2012 жылғы 25%-дан 2022 жылы 45%-ға дейін өсті. Бұл ретте, өңдеу өнеркәсібіне инвестициялар көлемі өсті (CAGR 5%), жалпы көлемдегі үлес 2012 жылғы 12%-дан 2023 жылы 19%-ға дейін ұлғайды. Сондай-ақ көтерме және бөлшек сауда секторына инвестициялар көлемі айтарлықтай өсті (9% CAGR, 2012 жылы инвестициялар жиынтығының 9%-дан 2023 жылы 19%-ға дейін). Бұл ретте кәсіптік, ғылыми және техникалық қызмет секторына инвестициялардың айтарлықтай қысқарғанын атап өткен жөн (-18% CAGR, жалпы көлемдегі үлестің 2012 жылғы 30%-дан 2023 жылы 4%-ға дейін қысқаруы)

Тарихи тұрғыдан алғанда, аймақ – Орталық Азия, атап айтқанда Қазақстан мұнай, табиғи газ және басқа да пайдалы қазбалардың көптігі арқасында Chevron, ExxonMobil және TotalEnergies сияқты шетелдік энергетикалық компаниялардың ірі инвестицияларын тартады. Мұнай-химия және металлургия салалары да үлкен қызығушылық тудырады. Алайда, жергілікті билік энергия көздерін әртараптандырып, көміртекке тәуелділікті

²² ЕҮ "Жаһандық экономиканың белгісіздігі жағдайында Орталық Азия қандай жолды таңдайды?" есебі

төмендеткен сайын, таза энергия көздеріне көшу жүреді. Жел мен күннен энергия өндірудегі аймақтың әлеуетін ескере отырып, таза технологиялар мен жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялардың айтарлықтай өсуі байқалады. Қазақстан көлемі 56,3 миллиард долларды құрайтын 2015-2022 жылдарға арналған жаңартылатын энергия көздері бойынша жобаларға таза инвестициялар тарту көлемі бойынша әлемнің дамушы экономикалары арасында 5-орынға ие болды.²³

Аймақтағы тағы бір қарқынды дамып келе жатқан сектор-бөлшек сауда мен агрозық-түлік саласын қамтитын тұтыну тауарлары секторы. Орталық Азияның кең ауылшаруашылық базасы бар, бұл бизнесті агрозық-түлік және тамақ өнеркәсібіне инвестиция салуға итермелейді.

Аймаққа инвестиция салу туралы шешім қабылдай отырып, инвесторлар бірқатар факторларға назар аударады, оларға ынталандыру шаралары, саясаттар мен реформалар, тиімді және білікті жұмыс күшінің болуы, жоғары өмір сүру деңгейі, тұрақты даму тәжірибесіне баса назар аудару, жекелеген салаларды қолдау, капиталға қол жетімділік (атап айтқанда, ШОБ үшін), салық салу, сондай-ақ дамыған қоғамдық инфрақұрылым.

Жалпы, бұл факторларды бес негізгі санатқа біріктіруге болады, олардың жұмысы барлық мүдделі тараптар, соның ішінде үкіметтер, компаниялар және тұтынушылар үшін үлкен маңызға ие. Бұл цифрлық технологияларды енгізу деңгейі, салық салу, еңбек нарығы, нормативтік-құқықтық база және тұрақты даму.

Сондай-ақ, инвестициялау үшін елді таңдаудағы маңызды фактор венчурлық капиталдың және цифрлық бастамаларды қаржыландырудың басқа көздерінің болуы болып табылады.

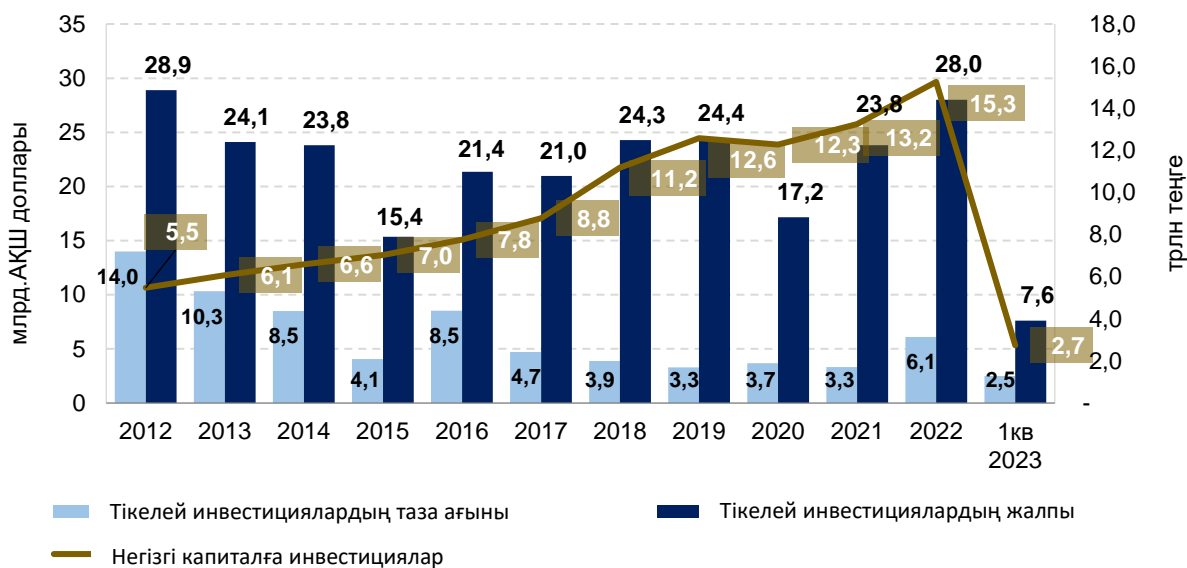
Бүгінгі күні Қазақстан – бұл жаңа инвестициялық мүмкіндіктер және капиталды салу үшін орасан зор әлеует. Біздің республика стратегиялық маңызды орынға ие, бизнесті жүргізу, инвесторлардың құқықтарын қорғау және инвестициялық ынталандырулар үшін қолайлы ортаға ие.

2022 жылдың соңындағы жағдай бойынша Қазақстанға ТШИ жалпы ағыны 28 миллиард АҚШ долларын құрады, бұл 2021 жылмен салыстырғанда 17,7%-ға артық және соңғы 10 жылдағы рекордтық көрсеткіш болып табылады.

Бұл өсім құрылымдық реформалармен және ҚР Үкіметі инвестициялар тарту саласында жүзеге асырып жатқан саясатпен негізделген.

²³ Әлемдік инвестициялар туралы есеп, БҰҰ Сауда және даму конференциясы

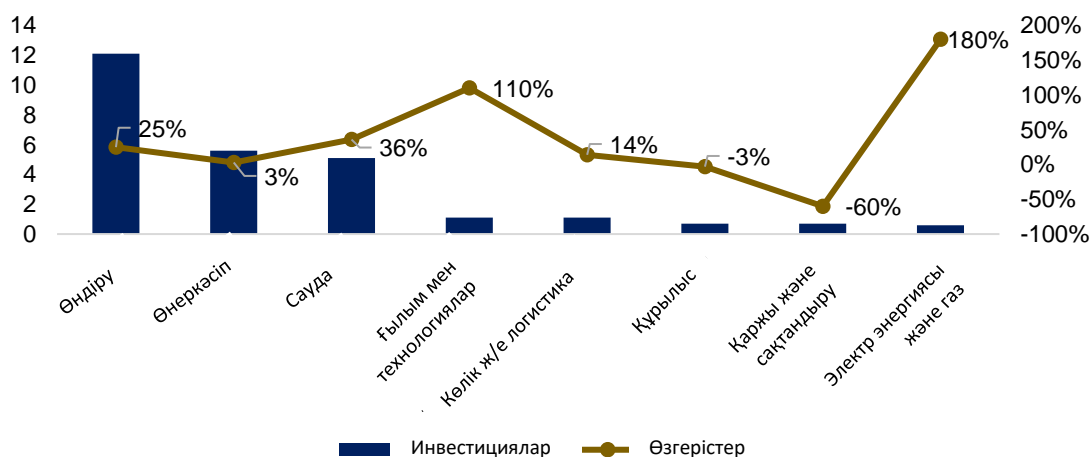
15-диаграмма: Қазақстанға тікелей шетелдік инвестициялар (ТШИ) ²⁴

2023 жылдың бірінші тоқсанында тікелей инвестициялардың таза ағыны 2,5 млрд АҚШ долларын құрады, ал ТШИ жалпы ағыны 7,6 млрд АҚШ долларын құрады. 2022 жылы таза ағынның 83%-ға өсуі байқалды (3,3-тен 6,1 млрд. АҚШ долларына дейін) және тікелей инвестициялардың жалпы ағыны 18%-ға өсті (23,8-ден 28 млрд. АҚШ долларына дейін).

2023 жылдың бірінші тоқсанында тау-кен өнеркәсібіне ең көп инвестиция салынды – 46% (3,5 млрд. АҚШ доллары), одан кейін өңдеу өнеркәсібі келеді – 22% (1,6 млрд. АҚШ доллары), көтерме және бөлшек сауда; жөндеу – 16% (1,2 млрд. АҚШ доллары), қаржылық және сақтандыру қызметі – 4% (0,3 млрд. АҚШ доллары) кәсіби ғылыми қызмет – 2% (0,1 млрд. АҚШ доллары) және басқалары – 10% (0,8 млрд. АҚШ доллары).

16-диаграмма: Салалар бойынша тікелей шетелдік инвестициялар ²⁵

²⁴ ҚР Ұлттық статистика бюросы, ҚР Ұлттық банкі

²⁵ ҚР Ұлттық статистика бюросы, ҚР Ұлттық банкі

3-кесте: Елдер бойынша негізгі инвесторлар (2022)

Нидерланды	8,3 млрд АҚШ доллары немесе 29,6%
АҚШ	5,1 млрд АҚШ доллары немесе 18,2%
Швейцария	2,8 млрд АҚШ доллары немесе 10,0%
Бельгия	1,56 млрд АҚШ доллары немесе 5,7%
Оңтүстік Корея	1,5 млрд АҚШ доллары немесе 5,3%
Ресей Федерациясы	1,5 млрд АҚШ доллары немесе 5,3%
Қытай	1,43 млрд АҚШ доллары немесе 5,0%
Франция	770,2 млн АҚШ доллары немесе 2,8%
Ұлыбритания	661 млн АҚШ доллары немесе 2,3%
Германия	469,5 млн АҚШ доллары немесе 1,7%

1.1.4. ҚР қор нарығына шолу²⁶

Жергілікті капитал нарықтарының жетілмегендігіне қарамастан, қор биржалары бөлшек инвесторларды жақсы тартады.

4-кесте: KASE/AIX көрсеткіштері

	Сауда көлемі (жыл/ΔYoY)	Аккаунтар саны (жыл/ΔYoY)	Мобильді платформа	Арнайы стратегия/ бөлшек инвесторларды тарту жөніндегі бағдарламалар
KASE	\$580M (2022/+50% YoY)	547k (2023/1.5x YoY)	KASE Online	Иә
AIX	\$140M (1H 2023/+82% YoY)	858k (1H 2023/2x YoY)	Tabys	Иә

KASE және AIX-тің нарық өтімділігін арттыру және бөлшек инвесторларды тарту жөніндегі күш-жігерінен басқа, Үкімет квазимемлекеттік сектордың IPO өткізуіне де мүдделі. Мемлекеттің экономикадағы үлесін қысқарту Қазақстан үшін басты басымдықтардың бірі

²⁶ KASE, AIX деректері

болып табылады. Акцияларды бастапқы жария орналастыру – бұл тәсілдердің бірі.

Елде жекешелендірудің 2016-2020 жылдарға арналған ауқымды жоспары әзірленді, ол толық көлемде орындалды. 2021-2025 жылдарға арналған жаңа жоспарға 721 мемлекеттік кәсіпорын кіреді. Бағдарлама ұлттық компаниялардың акцияларын қор биржасына орналастыру арқылы мемлекеттің экономикадағы үлесін азайтуға айтарлықтай үлес қосты. Нарық пен инвесторлар базасының өтімділігі өскен сайын, бұл жеке секторға IPO-ны қарастыруға түрткі болуы мүмкін.

QIC салыстырмалы түрде жетілген және танымал портфельдік компанияларды IPO-ға кіруді қарастыруға ынталандыру арқылы жергілікті қор биржаларының дамуын ынталандыруда және жеке сектордың ашықтығын арттыруда рөл атқара алады.

IPO өткізудің негізгі артықшылықтары:

- болашақ өсу жоспарлары үшін қосымша қаржыландыру көздеріне қол жеткізу;
- қоғамдық нарықты мұқият бақылау неғұрлым сенімді қаржылық көрсеткіштерге, басқаруға және есеп беруге көбірек көңіл бөлуді қамтамасыз етеді;
- нарықта көрінудің жоғарылауы;
- акциялар есебінен қаржыландырылатын сатып алулар, яғни сатып алулар үшін мемлекеттік валюта беру.

2017 жылы QIC нарықтың жеке қатысушылары үшін платформаны іске қосу арқылы KASE-пен жеке компанияларды қор биржасында листингке ынталандыруға бірлескен әрекет жасады. Бұл бастама заңды кедергілерге және жобалық компаниялардың қызығушылығының төмендігіне байланысты тиімді болмады. QIC жұмысты қайта бастауды және жергілікті капитал нарығының өтімділігін арттыруға күш салуды, сондай-ақ жобалық компаниялардан шығудың балама нұсқасын қамтамасыз етуді жоспарлап отыр.

Бүгінгі күні нарықтың келесі негізгі проблемалары бар:

- экономика құрылымы және саяси тәуекелдер;
- капитал нарықтарының даму деңгейі;
- адами капиталдың сапасы және кәсіпкерлердің менталитеті;
- жеке капитал нарығының экожүйесі (заңнаманы қоса алғанда);
- ашықтық пен сенім.

Осылайша, қазіргі уақытта Қазақстанда қазақстандық ТИ нарығының жеткілікті жетілмегендігін куәландыратын үрдістер байқалады: қолда бар тәуекелдерге сәйкес келетін қажетті кірістілікті қамтамасыз етуге қабілетті сапалы жобалардың жетіспеушілігі байқалады; жобалардан шығу үшін мүмкіндіктер шектеулі; жергілікті классикалық ТИҚ қорландыру негізінен квазимемлекеттік институттар арқылы жүзеге асырылады.

ТИ нарығын дамыту үшін ауқымды реформалар мен инвестициялық ахуалды жақсарту жөніндегі іс-шаралар қажет. Бұл ретте, өтпелі экономикасы

бар басқа нарықтар аясында Қазақстан өте тартымды көрінеді. Заңнамалық базаны, қаржы нарықтарының тереңдігін ұлғайтуды және нарыққа қатысушылардың кәсіби құзыреттерін арттыруды қоса алғанда, елдегі ТИ инфрақұрылымын тиісінше дамыта отырып, Қазақстан инвестициялардың тұрақты ағынын қамтамасыз етіп қана қоймай, таяудағы жылдары экономиканың орнықты дамуы үшін алғышарттар жасай алады.

Private equity және венчурлік капиталды дамыту кешенді тәсілді талап етеді, сонымен бірге Қазақстанда акционерлік капиталға жеке инвестициялардың өсуін ынталандыру бойынша мүмкіндіктер мен ұсынымдарды бірнеше санатқа бөлуге болады:

- **ТИ нарығының инфрақұрылымын дамыту:** миноритарлық акционерлердің құқықтарын қорғау жөніндегі шараларды жақсарту, нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу, салық салуды және сот практикасын жетілдіру;

- **капитал нарығындағы белсенділікті ынталандыру:** инвесторларды тарту бойынша сауда алаңдарын дамыту, зейнетақы активтерінің кейбір бөлігін тәуелсіз басқарушыларға беру;

- **экономиканың әлеуетті өсу нүктелері:** экспортты, шағын және орта бизнесті дамыту, сондай-ақ стрестік активтерге инвестициялар;

- **private equity құралын танымал ету:** нарықтың кәсіби қатысушыларын біріктіретін тікелей инвестициялау қауымдастығын дамыту, акционерлік капиталға инвестициялау құралын ілгерілету мен танымал етудің кешенді стратегиясын әзірлеу.

1.1.5. Қазақстанның тікелей инвестициялар нарығы²⁷

Қазақстандағы ТИ нарығының даму тарихын келесі негізгі кезеңдерге бөлуге болады:

1993-2007 жылдар

- 1990 жылдары жеке инвестициялардың едәуір бөлігі жекешелендіру бағдарламасымен байланысты болды. Алғашқы ТИҚ – Eagle Kazakhstan Fund, AIG Silk Road Fund and CAAEF – 1994-1995 жылдары пайда болды. Олар Қазақстан мен АҚШ арасындағы үкіметаралық келісімдерге сәйкес, сондай-ақ халықаралық қаржы институттарының көмегімен құрылды.

- * IFC (1993), ADB (1994), EBRD (1997) сияқты ХҚҰ пайда болуы Қазақстанды бизнесті борыштық және акционерлік капиталмен қамтамасыз ету арқылы орталықтандырылған жоспарлаудан нарықтық экономикаға қиын ауысуында қолдады.

- * Қазір ТИ нарығының драйверлері болып табылатын family offices (Centras, Resmi, Vemu Capital, Ordabasy, Lancaster Group, Visor) алғашқы кәсіптік қорларының пайда болуы 2000 жылдардың басында және ортасында негізінен қарқынды дамып келе жатқан экономикамен және мұнай

²⁷ Қазақстан Республикасының Ұлттық статистика бюросы, Қазақстанның тікелей инвестициялар нарығы бойынша есеп, KMPG.

бағасының өсуімен байланысты болды. Бұл қорлардың портфолиосы энергетика, тау-кен және қаржылық қызметтер салаларында шоғырланған.

* Дегенмен, елдегі ТИ нарығы ресми түрде 2007 жылы ғана квазимемлекеттік қор – QIC құрылуымен дами бастады.

2007-2013 жылдар

* Қазақстан экономикасына әлемдік қаржы дағдарысы қатты әсер етті. Коммерциялық банктер өздерінің сыртқы қарыздары мен міндеттемелерін төлей алмады. Үкімет проблемалы банктерді өз акцияларын сатып алу арқылы қолдады.

* Мұндай жағдайларда кәсіпорындардың банктік қаржыландыруға қолжетімділігі шектеулі болды және нарыққа баламалы қаржыландыру көздері қажет болды.

* 2012 жылы банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын арттырудың қосымша құралы ретінде «Проблемалық кредиттер қоры» АҚ (бұдан әрі - ПКҚ) құрылды, ал 2013 жылы банк секторын қалпына келтіру бойынша ауқымды шаралар қабылданды және сол арқылы ЕДБ активтерін тазарту жүргізілді.

2013 – қазіргі уақытқа дейін

* 2014-2016 жылдары Қазақстанда шикізат тауарларына бағаның төмендеуіне және валютаның құнсыздануына байланысты экономикалық өсудің баяулауы байқалды. Банк жүйесі шоғырландыру процесінен өтті, банктердің проблемалық активтері оларды басқаратын және одан әрі сату үшін жақсартатын арнайы мекемелерге берілді.

Осы кезеңде QIC нарық белсенділігін ынталандырды: инвестициялардың жалпы көлемінен 51%-ды – QIC қорлары жүзеге асырды.

2018 жылы Астана қаласында экономикаға инвестициялар тартуға жәрдемдесу үшін «Астана» халықаралық қаржы орталығы құрылды. АХҚО Қазақстандағы ТИ нарығын дамытуға ықпал етеді деп күтілуде.

Сондай-ақ, 2017-2019 жылдар кезеңі негізінен банк секторында бірқатар ірі мәмілелермен атап өтіледі. Бұл ретте, мәмілелер саны 2014-2016 жылдардағы күйзелістерден кейін экономиканың бейімделуі аясында да өсті.

2020-2021 жылдардағы COVID-19 әсерінен белсенділіктің төмендеуі, сондай-ақ 2022 жылдан бастап Ресей-Украина қақтығысының сектордағы аймақтық белсенділікке әсері. Бұл ретте, 2020 жыл бірден бірнеше венчурлік қорлардың кіруіне байланысты олардың орташа мөлшері аз болған кезде мәмілелердің жеткілікті үлкен санымен белгіленеді.

Қазақстандағы акционерлік капитал нарығында халықтың жалпы әлауқатының ~50% алатын отбасылық кеңселер (family offices)/бизнес-конгломераттар маңызды рөл атқарады. Отбасылық кеңселердегі инвестициялық құрылымдар өздерінің назарын қолда бар активтерді басқаруға аударады, ал инвестициялау кезінде инвестициядан шығудың жеке стратегиялары жоқ пайда табудың негізгі мақсатын қояды. Алайда, талдау нәтижелері көрсеткендей, 9 отбасылық кеңсе/бизнес-конгломерат ТИҚ ұқсас құрылымға ие болды, олардың көпшілігі бүгінгі күні Қазақстанда белсенді инвестициялық қызметті жүзеге асырмайды.

15 жыл ішінде Қазақстандағы ТИ негізгі драйвері Qazaqstan Investment Corporation қорларының квазимемлекеттік қоры болды, онда EBRD, ADB, Mubadala, IFC, CITIC және басқалары сияқты халықаралық инвесторлары бар қорларды қоса алғанда 19 қор құрылды.

Қор менеджерлері негізінен халықаралық басқарушы компаниялар (general partners, GP) болып табылады.

5-кесте: Қазақстандағы ТИ нарығына қатысушылар

<i>Негізгі ойыншылар</i>			
Мемлекеттік даму мекемелері және квазимемлекеттік қорлар	Халықаралық қаржы ұйымдары (ХҚҰ)	Family offices	Дәстүрлі ТИҚ
<i>Инвестициялық стратегия</i>			
<p>Инвестициялық басымдық: экономиканың басым секторларын дамытуға ықпал ету</p> <p>Қорландыру көздері: мемлекет</p> <p>Салалық шоғырлану: әр түрлі (шикізаттық және шикізаттық емес секторлар)</p>	<p>Инвестициялық басымдық: дамушы нарықтарға инвестиция салу</p> <p>Қорландыру көздері: халықаралық қаржы нарықтары</p> <p>Салалық шоғырлану: инфрақұрылым, қаржылық қызметтер, ауыл шаруашылығы, тұтыну секторы</p>	<p>Инвестициялық басымдық: акционерлердің әл-ауқатын арттыру</p> <p>Қорландыру көздері: жеке капитал аумақты жеке тұлғалар мен олардың бизнестері</p> <p>Салалық шоғырлану: қаржылық қызметтер, тау-кен өндірісі, мұнай-газ</p>	<p>Инвестициялық басымдық: экономиканың басым секторларын дамыту</p> <p>Қорландыру көздері: халықаралық қаржы нарықтары, мемлекеттік/квазимемлекеттік ұйымдар</p> <p>Салалық шоғырлану: көлік және логистика, ауыл шаруашылығы, энергетика</p>

Дереккөз: Merger Market деректер қорлары, Capital IQ, QIC ішкі деректері және жария дереккөздер, QIC талдауы

Инвестицияларға жергілікті көзқарастың ерекшелігі Қазіргі инвестициялық экожүйеде дәстүрлі ТИ жоқ екенін және ТИ нарығындағы негізгі ойыншылар квазимемлекеттік қорлардағы ТИҚ және family offices жанындағы кэптивтік ТИҚ екенін көрсетеді.

1.2. Ішкі органы талдау

1.2.1. Операциялық қызмет

2022 жылдың соңында QIC портфелі 17 ТИҚ-тен тұрды, QIC қатысуымен қорлардың жинақталған инвестициялар сомасы 2,4 млрд АҚШ долларын құрады, QIC қатысуымен ТИҚ жалпы капиталдандырылуы – 2,5 млрд АҚШ долларын, ТИҚ-ке QIC инвестицияларының көлемі – 0,7 млрд

АҚШ долларын құрады. Инвестициялар Қазақстанға QIC салған 1 АҚШ долларына – серіктестерден 2,07 доллар АҚШ тартылды.

6-кесте: QIC тікелей инвестициялар қорлары

Р/с №	Тікелей инвестициялар қорының атауы	Құрылған жылы	Мөлшері (млн АҚШ доллары)	Қор бойынша QIC міндеттемелерінің мөлшері (млн АҚШ доллары)
Кэпитивтік ТИҚ				
1.	Baiterek Venture Fund (BVF)	2014	84*	84*
2.	DBK Equity Fund C.V. (DBK EF)	2017	72,4*	2,2*
3.	KCM Sustainable Development Fund I C.V. (KCM SDF)	2019	54*	54*
Портфельдік ТИҚ				
4.	Kazakhstan Infrastructure Fund C.V. (KIF)	2014	105	100
5.	Kazakhstan Hungarian Investment Private Equity Fund C.V. (KAGF)	2015	40,4	20
6.	Kazakhstan Growth Fund L.P. (KGF)	2009	80,8	40
7.	Kazakhstan Capital Restructuring Fund C.V. (KCRF)	2010	100	49,5
8.	CITIC Kazyna Investment Fund I L.P. (CKIF)	2010	200,4	100
9.	Russian-Kazakhstan Nanotechnology Fund (RKFN)	2011	51	25
10.	Falah Growth Fund L.P. (FGF)	2008	500	50
11.	Da Vinci Emerging Technologies Fund III L.P. (Da Vinci)	2021	67,6	10
12.	Quest Ventures Asia Fund II, L.P. (Quest)	2020	32,5	10
13.	500 STARTUPS V, L.P. (500 Startups)	2019	140	10
14.	Wellington Partners III Technology Fund, L.P. (Wellington)	2004	150	7,7
15.	Flagship Ventures Fund 2004, L.P. (Flagship)	2005	151,5	10
16.	Aureos Central Asia Fund, L.L.C. (ACAF)	2007	37	5,3
17.	Macquarie Russia and CIS Infrastructure Fund C.V. (MRIF)	2009	630	30
	Жиыны		2 496,6	607,7

* Теңгемен капиталдандырылған ТИҚ. 31.12.2022 жылға арналған KASE багамы бойынша айырбас багамы АҚШ доллары үшін 462,65 теңге

QIC стратегиялық портфолиосын шартты түрде бірнеше санатқа бөлуге болады:

• **белсенді инвестициялық қызметті жүзеге асыратын қорлар:** BVF, DBK EF, KCM SDF, Da Vinci, Quest, 500 Startups;

• **аяқталған инвестициялық кезең қорлары:** инвестициялау процесін аяқтаған және портфельдік компанияларды басқаруға және сәтті шығу мүмкіндіктерін табуға бағытталған ТИҚ: KGF, KIF, KAGF;

• **тіршілік мерзімі аяқталған қорлары:** KCRF, SKIF, RKFN, FGF, Wellington, Flagship;

• **тарату процесіндегі қорлар:** MRIF, ACAF;

• **іске қосу кезеңіндегі қорлар:** APEX Fund I L.P.

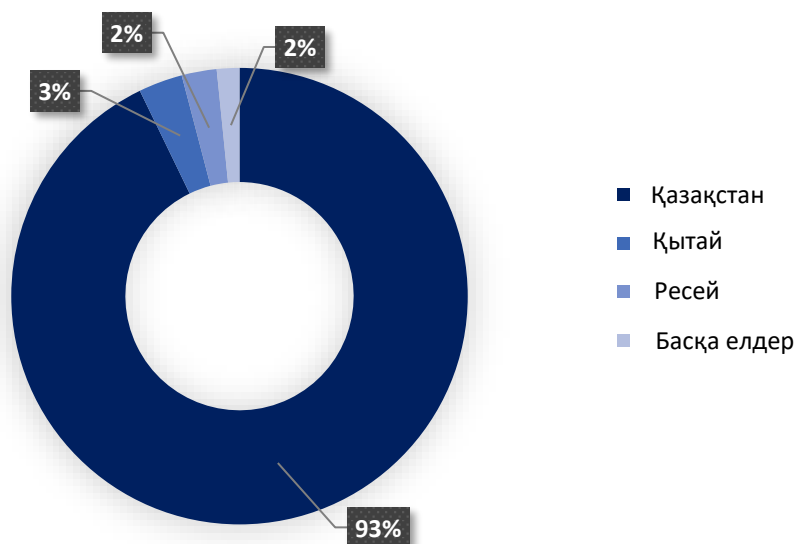
2022 жылдың қорытындысы бойынша секторлар бөлінісіндегі жиынтық инвестициялар келесідей: Көлік және логистика – 36%, тамақ өнімдерін өндіру – 22% және энергетика – 16%.

17-диаграмма: Салалар бойынша QIC портфельдік инвестициялары

2022 жылдың соңында жобаның QIC портфелінде 59 жоба (стартаптарды есептемегенде) болды, оның ішінде Қазақстандағы жобалардың үлесі 93% құрайды.

18-диаграмма: Елдер бойынша QIC портфельдік инвестициялары

1.2.2. Қаржы-экономикалық қызмет

2020-2022 жылдар кезеңіндегі QIC қызметінің қаржылық жай-күйі мен тиімділігіне талдау QIC аудиттелген қаржылық есептілігі негізінде жүргізілді.

Кірістер дивидендтерді, пайыздарды төлеуге байланысты портфельдік және кэпитивтік қорлар қызметінің қорытындылары бойынша стратегиялық портфельден, қаржылық инвестициялардың әділ құнының өзгеруінен, сондай-ақ депозиттер, бағалы қағаздар, РЕПО бойынша сыйақылар түріндегі қазынашылық портфельден алынған.

7-кесте: 2020-2022 жылдары QIC кірістері

Кірістер	2020	2021	2022
	ЖЫЛ	ЖЫЛ	ЖЫЛ
Пайыздық кірістер	1 991	3 014	5 110
Дивидендтік кірістер	71	42	517
Туынды құралдар бойынша кірістер	-	324	-
Қаржы құралдарының әділ құнының өзгеруінен түсетін кірістер	1 882	3 297	12 421
Бағамдық айырмадан түсетін кірістер	3 291	448	729
Резервтерді қалпына келтіруден түскен кірістер	-	183	-
Басқа кірістер	-	-	73
Жиыны:	7 235	7 308	18 850

млн теңге

Шығыстардың құрылымы 2021 жылмен салыстырғанда пайыздық, әкімшілік және өзге де шығыстардың үлесі ұлғайды, бұл борыштық бағалы қағаздардың шығарылуына, экономиканың ішкі және сыртқы факторларына байланысты шығыстардың өсу үрдісіне, оның ішінде: инфляцияға,

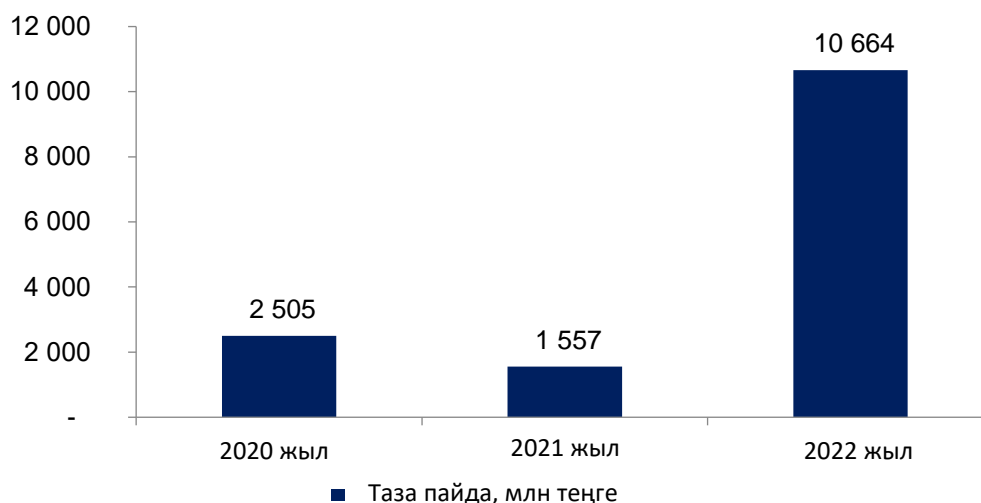
әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштердің және теңгеге қатысты валюта бағамының өзгеруіне байланысты. Шығыс бөлігі келесі кестеде келтірілген:

8-кесте: 2020-2022 жылдары QIC шығыстары

Шығыстар	млн теңге		
	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
Жалпы және әкімшілік шығыстар	1 322	2 157	2 589
Пайыздық шығыстар	9	363	1 118
Құнсыздануға арналған резерв	16	-	161
Туынды құралдар бойынша шығыстар	1 031	-	-
Активтердің құнсыздануынан шығыстар	-	148	-
Басқа шығыстар	585	-	952
Жиыны:	2 963	2 668	4 820

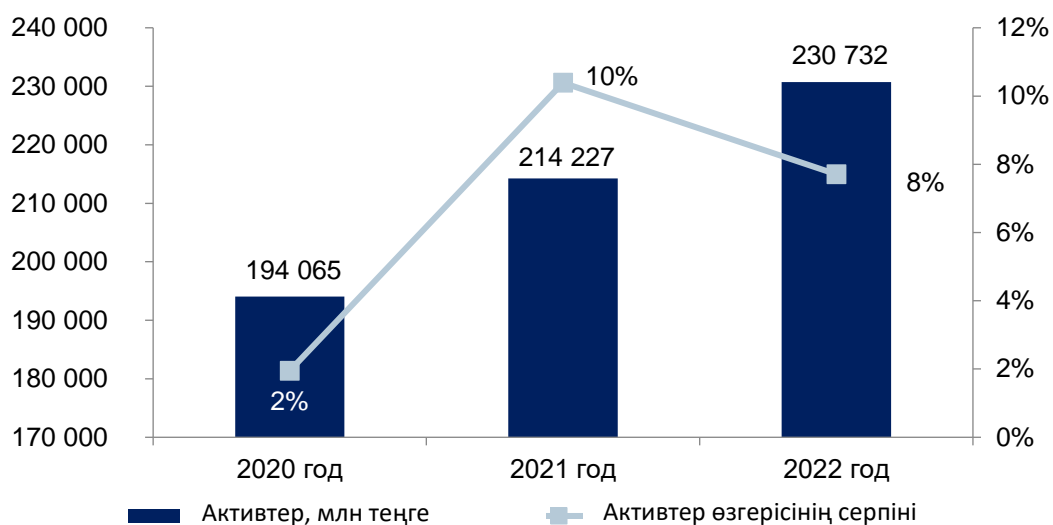
Аудиттелген қаржылық есептілікке сәйкес 2022 жылы 10 664 млн теңге сомасында оң қаржылық нәтиже алынды.

19-диаграмма: QIC таза пайдасы

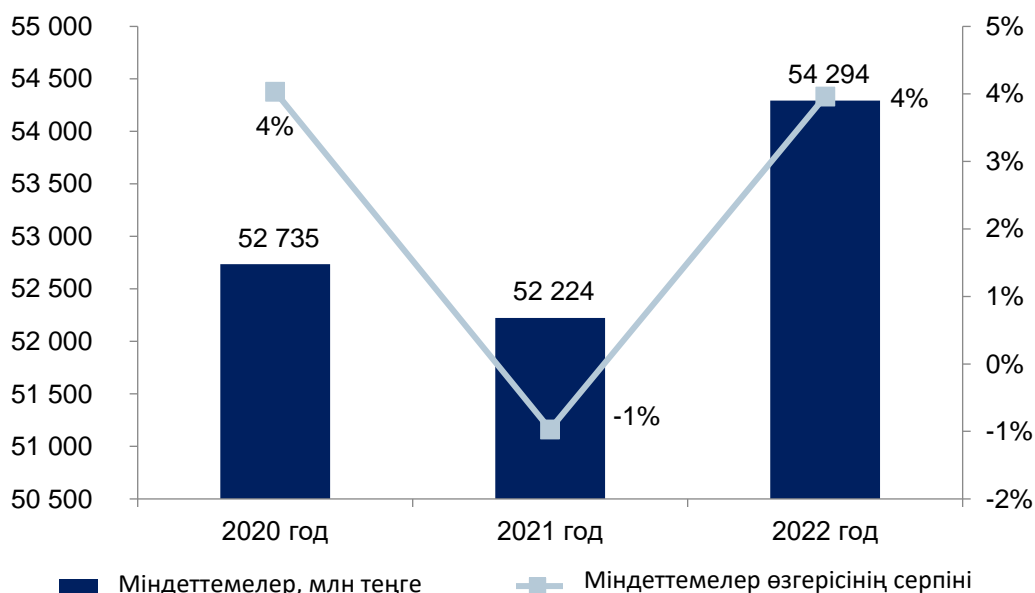
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтер 230 732 млн теңгені құрайды, бұл 2021 жылғы көрсеткіштен 8%-ға немесе 16 505 млн теңгеге жоғары. Өсім ТИҚ оң қайта бағалаумен, негізгі қызметтен ақша қаражаттарының түсуімен байланысты.

19-диаграмма: QIC активтері

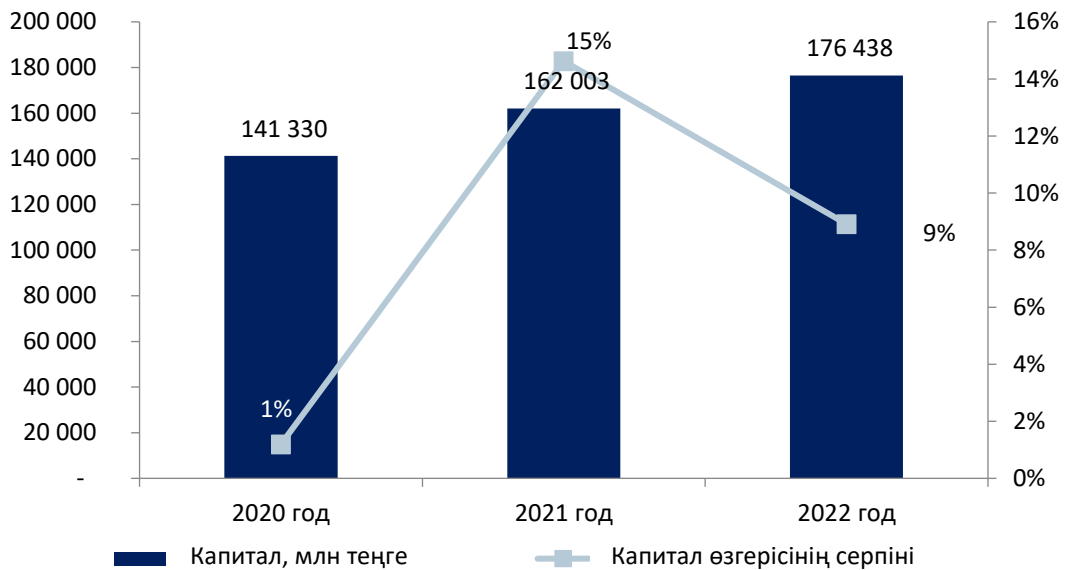
Есепті кезеңнің соңындағы міндеттемелер 54 294 млн теңгені құрады, 2021 жылмен салыстырғанда міндеттемелердің ұлғаюына бұрын берілген қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуге және табыс салығына байланысты мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер әсер етті.

20-диаграмма: QIC міндеттемелері

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капитал 176 438 млн теңгені, 2021 жылдың ұқсас күніне – 162 003 млн теңгені құрады. Капиталдың ұлғаюы 2022 жылдың қорытындысы бойынша оң қаржылық нәтижемен байланысты.

21-диаграмма: QIC капиталы

1.2.3. Корпоративтік басқару

Корпорацияның корпоративтік басқару жүйесі Корпорация қызметін басқару мен бақылауды, сондай-ақ Жалғыз акционер, Директорлар кеңесі, Басқарма, Корпорацияның өзге органдары мен мүдделі тұлғалар арасындағы Жалғыз акционердің мүддесі үшін өзара қарым-қатынас жүйесін, сондай-ақ Корпорацияның еншілес ұйымдармен өзара іс-қимылын қамтамасыз ететін процестердің жиынтығы болып табылады.

Корпорация Корпоративтік басқаруды Корпорация қызметінің тиімділігін арттыру, ашықтық пен есептілікті қамтамасыз ету, оның беделін нығайту және капитал тарту шығындарын азайту құралы ретінде қарастырады. Корпорация корпоративтік басқарудың тиісті жүйесін Қазақстан Республикасындағы заңнаманың үстемдігін қамтамасыз етуге қосқан үлесі және Корпорацияның қазіргі экономикадағы және жалпы Қоғамдағы орнын айқындайтын фактор ретінде қарастырады. Корпоративтік басқару жүйесі Корпорацияның органдары, лауазымды адамдары мен қызметкерлері арасындағы өкілеттіктер мен жауапкершілікті нақты ажыратуды көздейді.

QIC корпоративтік басқару кодексі Бәйтерек Холдинг Басқармасының 2018 жылғы 12 қаңтардағы шешімімен бекітілген. Кодекс Корпорация ішіндегі және нарықтың басқа қатысушыларымен қарым-қатынаста корпоративтік басқарудың жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін корпорация өз қызметі процесінде ұстанатын қағидалар мен ұсынымдардың жиынтығы болып табылады.

Корпорацияның корпоративтік басқаруы әділдік, адалдық, жауапкершілік, ашықтық, кәсібилік және құзыреттілік негізінде құрылады.

Корпоративтік басқарудың тиімді құрылымы Корпорация қызметіне мүдделі барлық тұлғалардың құқықтары мен мүдделерін құрметтеуді көздейді және Корпорацияның табысты қызметіне ықпал етеді.

Кодекске сәйкес ҚІС өз қызметінде оның ережелерін қатаң сақтауға және Ішкі аудит қызметінің корпоративтік басқаруды екі жылда 1 рет бағалауын, сондай-ақ нәтижелері Корпорацияның интернет-ресурсында орналастырылатын үш жылда кемінде 1 рет сыртқы аудиторларды тарта отырып, корпоративтік басқаруды тәуелсіз бағалауды жүргізуге міндетті.

Кодекстің талаптарына сәйкес 2022 жылы «ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС жоғарыда аталған әдістемеге сәйкес, сондай-ақ мемлекет қатысатын ұйымдар мен корпоративтік басқару саласындағы озық халықаралық тәжірибелер үшін экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының корпоративтік басқару жөніндегі ұсынымдарының ережелері мен қағидаттарын қолдана отырып, Корпорация корпоративтік басқару жүйесіне тәуелсіз бағалау жүргізді.

Диагностика қорытындысы бойынша Корпорация Басқармасының үздік әлемдік практика талаптарына сәйкестігін бағалау 93,81%-ды құрады және 2021 жылдан бастап «Құрылым» құрамдасы бойынша 83,6%-дан 95,83%-ға дейін, «Процестер» құрамдасы бойынша – 89,1%-дан 91,67%-ға дейін, «Ашықтық» құрамдасы бойынша – 91,9%-дан 94,51%-ға дейін өскені байқалады.

1.2.4. Тәуекелдерді басқару жүйесі

ҚІС-те корпоративтік тәуекелдерді басқару жүйесінің қатысушыларын нақты анықтайтын Директорлар кеңесі бекіткен құрылым бар.

Тәуекелдерді басқару жөніндегі бекітілген саясат ҚІС негізгі ішкі құжаты болып табылады және тәуекелдерді басқарудың ұйымдық құрылымын, органдардың, комитеттердің және құрылымдық бөлімшелердің: Жалғыз акционердің, Директорлар кеңесінің, Аудит және тәуекелдер комитетінің, Басқарманың, Инвестициялық комитеттің, Тәуекелдерді басқару департаментінің, Ішкі аудит қызметінің және Корпорацияның өзге де құрылымдық бөлімшелерінің рөлдері мен міндеттерін айқындайды.

Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі мақсаттары:

- тиімді кешенді жүйені құру және ҚІС элементі ретінде тәуекелдерді басқарудың интеграцияланған процесін құру, сондай-ақ тәуекелдерді басқару әдістері мен рәсімдеріне бірыңғай стандартталған тәсіл негізінде қызметті үнемі жетілдіру;

- жұмыс тиімділігін және ҚІС дамуының тұрақтылығын арттыру, шығындарды азайту, кірістілікті арттыру және капиталды барынша тиімді пайдалану;

- ҚІС өз қызметінің ауқымына барабар қолайлы тәуекелдерді қабылдауын қамтамасыз ету;

- дағдарыс жағдайында ҚІС қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз ету.

Тәуекелдерді басқару жүйесі келесі негізгі элементтерді қамтиды:

- мақсаттарды анықтау – QIC сыртқы және ішкі көздерден тәуекелдерге ұшырайды және тәуекелдерді басқару әдістерін тиімді сәйкестендірудің, бағалаудың және әзірлеудің негізгі шарты мақсат қою болып табылады. QIC мақсаттары мен міндеттері тәуекелге тәбетпен сәйкес келеді;

- тәуекелдерді анықтау – QIC ұшырайтын немесе ұшырауы мүмкін ішкі және сыртқы тәуекелдерді анықтау, олардың басталуы жоспарланған мақсаттарға жету және қойылған міндеттерді орындау қабілетіне теріс әсер етуі мүмкін;

- тәуекелдерді өлшеу – QIC тәуекелдерінің мөлшері мен ықтималдығын объективті түрде белгілеуге мүмкіндік беретін жүйе мен құралдарды әзірлеу және пайдалану;

- тәуекелдерді азайту – шығындарға әкеп соғатын оқиғалардың немесе мән-жайлардың туындау ықтималдығын төмендетуге және (немесе) ықтимал залалдар мөлшерін азайтуға (шектеуге) бағытталған шаралар кешенін жүзеге асыруды көздейді;

- тәуекелдерді бақылау – ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеуі және тәуекелдерге барынша жол берілетін лимиттерді (шектеулерді) анықтау;

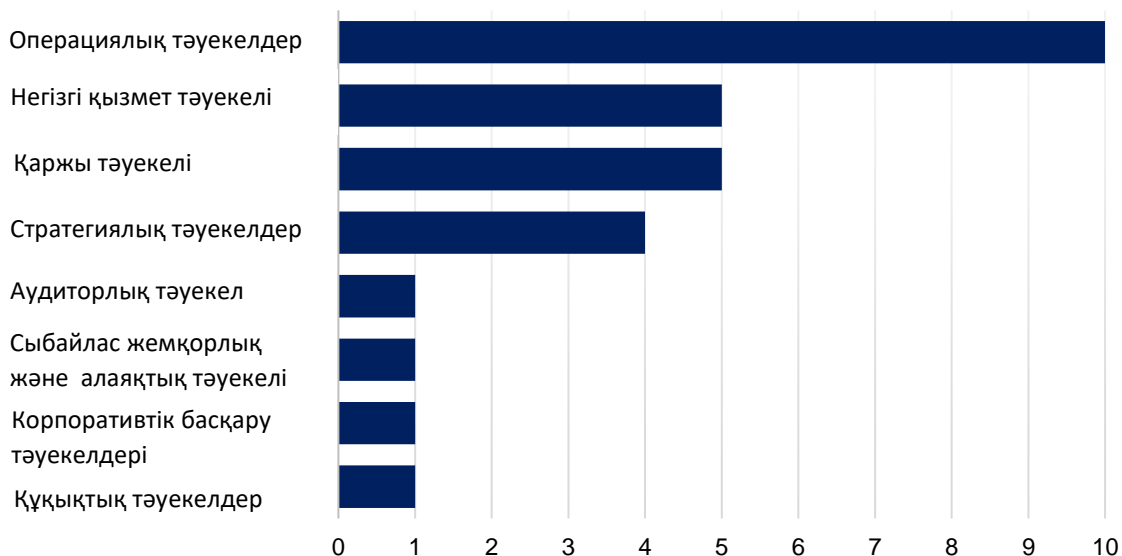
- тәуекелдер мониторингі – QIC негізгі тәуекелдерінің деңгейін және рұқсат етілген ең жоғары лимиттердің сақталуын тұрақты бағалау.

Корпорация тоқсан сайын QIC негізгі тәуекелдеріне мониторинг жүргізеді және QIC Басқармасы мен Директорлар кеңесінің қарауына шығарылады. Екінші деңгейдегі банктердің тұрақсыз қаржылық жағдайын ескере отырып, екінші деңгейдегі банктер мен бағалы қағаздар эмитенттерінің қаржылық жағдайына ай сайынғы талдау жүргізіледі.

Сонымен қатар, Корпорация тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігіне үш жылда бір рет тәуелсіз бағалау жүргізеді.

QIC-те тәуекелдерді жіктеу үшін мынадай санаттар бойынша тәуекелдерді топтастыру пайдаланылады: операциялық тәуекел, негізгі қызмет тәуекелі, стратегиялық тәуекел, қаржылық тәуекел, құқықтық тәуекел, корпоративтік басқару тәуекелі, аудиторлық тәуекел, сыбайлас жемқорлық және алаяқтық тәуекелі.

22-диаграмма: Тәуекелдердің жіктелуі (саны)

1.2.5. ESG қағидаттарын енгізу

Инвестициялау кезінде ESG факторларын (экологиялық, әлеуметтік және басқару) есепке алуды қамтитын жауапты инвестициялау тұжырымдамасы ТИ саласында шешім қабылдау процесінің маңызды бөлігіне айналууда.

Тұрақты даму саясатына сәйкес QIC тұрақты даму қағидаттарын келесі процестерге біріктіреді:

- инвестициялық шешімдер қабылдау процесі;
- даму стратегиясын әзірлеу және жоспарлау;
- корпоративтік басқару;
- операциялық қызмет;
- тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау;
- жобалық компанияларды қаржылық қолдау және жобалау циклінің мониторингі.

QIC ESG факторларын инвестициялық процестің барлық кезеңдеріне – жобалық ұсыныстарды іздеуден бастап қаржыландырылған жобалардың экологиялық және әлеуметтік әсерін бақылауға дейін енгізуге тырысады. ESG интеграциясы әдісі QIC үшін материалдық маңызды болып табылатын экологияға, әлеуметтік салаға және басқаруға байланысты факторларды талдау нәтижесінде анықталған тәуекелдер мен мүмкіндіктерді бағалауды қамтиды.

2022 жылдың қазан айында QIC БҰҰ-ның «Жауапты инвестициялау қағидаттары» қауымдастығына (UN Principles of Responsible investments) кіріп, өзінің инвестициялық қызметіне ESG стандарттарын енгізу тұжырымдамасын ұстанатын институционалдық инвесторлардың жетекші халықаралық желісіне қосылған ТМД-дағы алғашқы квазимемлекеттік қаржы институты болды.

PRI қауымдастығының мүшелері салаға «жауапты инвестициялау» тәжірибесін енгізуге және дамытуға бағытталған халықаралық тікелей инвестициялар қорлары болып табылады.

PRI қауымдастығының мүшелері «жауапты инвестициялаудың» 6 қағидатын ұстануға міндеттенеді:

- ESG стандарттарын инвестициялық талдау және шешім қабылдау процестеріне қосу;
- саясаттағы және практикалық қызметтегі ESG факторларын есепке алу;
- инвестиция алушыларға экологиялық, әлеуметтік мәселелер және басқару мәселелері туралы ақпаратты тиісті түрде ашуға қойылатын талаптар;
- инвестициялық сала шеңберінде ESG қағидаттарын қабылдауға және енгізуге жәрдемдесу;
- жауапты инвестициялау қағидаттарын іске асырудың тиімділігін арттыру;
- қағидаттарды іске асырудың қызметі мен қол жеткізілген барысы туралы хабардар ету.

QIC Қазақстанда private equity инфрақұрылымын дамытудың драйвері бола отырып, жобалық ұсыныстардың ESG өлшемшарттарына сәйкестігіне бағалау жүргізеді. Корпорацияның жоспарында жобаның бүкіл өмірлік циклі кезінде байланысты тәуекелдерді бақылауға мүмкіндік беретін қосымша құралдарды әзірлеу бар.

2023 жылы QIC алғаш рет UN PRI (UN Principles for Responsible Investment) жылдық есебін құрды.

Сондай-ақ, мүдделі тараптар үшін ашылатын ақпараттың ашықтығы мен сапасын арттыру мақсатында QIC ішкі нормативтік құжаттарға және gri (Global Reporting Initiative) жаһандық есептілік бастамасының тұрақты даму саласындағы есептілік жөніндегі нұсқаулығына сәйкес тұрақты даму жөніндегі жылдық есептер мен есептерді жариялайды.

1.3. QIC қызметін ұқсас компаниялармен салыстырмалы талдау

Үш компания QIC үшін өзектілігі негізінде таңдалды: SIFEM (Швейцариялық дамушы нарықтарға арналған инвестициялар қоры), Mubadala (Біріккен Араб Әмірліктері), KFW DEG (Германия). Бұл ұйымдардың көпшілігі экономикалық даму мандатын ескере отырып, әр түрлі құралдарды пайдаланады және әлі де тиімді және тәуелсіз болуға тырысады.

9-кесте: QIC қызметін ұқсас компаниялармен салыстырмалы талдау²⁸

	 SIFEM SWISS INVESTMENT FUND FOR EMERGING MARKETS	 MUBADALA	 KFW DEG	 QIC QAZAQSTAN INVESTMENT CORPORATION
Ел	Швейцария	БАӘ	Германия	Қазақстан
Инвестициялар географиясы	Африка 35,0% Азия 33,0% Латын Америкасы 18,0% Жаһандық 8,0% ТМД, Орталық және Шығыс Еуропа 6,0%	Солтүстік Америка 37,1% Еуропа 28,7% Азия 15,2% Таяу Шығыс 13,0% Басқа 6,0%	Азия 31,1% Латын Америкасы 27,4% Африка және Таяу Шығыс 27,2% Еуропа 10,4% Басқа 3,9%	Қазақстан 93,0% Азия 3,0% Ресей 2,0% Басқа 2,0%
ШОБ қолдау	✓	✗	✓	✓
Салалар бойынша инвестициялар (үздік-4)	Қаржылық делдалдық 40,0% Энергиямен жабдықтау және сумен жабдықтау 12% Тұтыну тауарлары 9,0% Денсаулық сақтау 9,0%	Тұтыну тауарлары мен қызметтері (B2C) 44,3% Денсаулық сақтау 16,3% АТ 14,5% Бизнес өнімдері мен қызметтері (B2B) 12,6%	Қаржы секторы 32,0% Инфрақұрылым (энергетика) 14,0% Өнеркәсіп/оңдеу өнеркәсібі 13,0% Инфрақұрылым (басқа) 8,0%	Көлік және логистика 36,2% Азық-түлік 22,0% Энергия 16,0% Құрылыс және химиялық заттар арқайсысы 5,0%
ESG қағидаттары	✓	✓	✓	✓
Қорлар саны	76	13	173	17
AUM	\$0,7 млрд	\$276 млрд	\$7,4 млрд	\$0,5 млрд

Әдетте, жоғарыда аталған ұйымдарда инвестициялық және географиялық мандаттардың кең ауқымы бар. Осы ұйымдардың инвестициялық шоғыры нарықтық теңгерімсіздіктерді жою және өсу үшін қосымша мүмкіндіктер іздеу мақсатында үнемі жетілдіріліп отырады. Олардың қызметі ESG қағидаттарын ескере отырып жүзеге асырылады.

Swiss Development Finance Institution (бұдан әрі – SIFEM) – Швейцарияның даму қаржы институты. SIFEM Швейцария үкіметіне тиесілі және экономикалық даму саласындағы ынтымақтастық құралдарының ажырамас бөлігі болып табылады. Жалпы, SIFEM өз бизнесін ұйымдастыру және басқару тұрғысынан тәуелсіз мекеме болып табылады.

²⁸ SIFEM, Mubadala, DEG ашық деректері

SIFEM жергілікті немесе аймақтық тәуекел капиталы қорларына инвестиция салады және жергілікті банктерге және басқа қаржы институттарына несиелерін ұсынады, көбінесе басқа қаржы институттарымен және жеке инвесторлармен ынтымақтастықта. SIFEM – тиісті қаржылық шешімдерді ұсыну үшін ғана емес, сонымен қатар жергілікті бизнестің құндылығын арттыру үшін қор менеджерлерімен және қаржы институттарымен серіктес. SIFEM рөлі ұзақ мерзімді қаржыландыруды қамтамасыз етуден асып түседі және жергілікті қор менеджерлері мен қаржы институттарының экологиялық, әлеуметтік және басқару тәуекелдерін олардың базалық портфельдері деңгейінде басқару әлеуетін нығайтуға бағытталған.

Портфель негізінен өсіп келе жатқан компанияларға инвестиция салатын FPI және ШОБ (60%), инфрақұрылым (3%) және ағымдағы кіріс қорларынан (15%) тұрады. Микроқаржыландыруға инвестициялар 8%, ал басқа қаржы делдалдарында портфельдің 14% құрайды.

Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft GmbH (бұдан әрі – DEG) – KfW еншілес ұйымы дамушы елдерде және дамушы нарықтық экономикасы бар елдерде жұмыс істейтін жеке компанияларға инвестиция салады. DEG экономикалық және даму тұрғысынан жеке сектор кәсіпорындарының тұрақты, әлеуметтік және экологиялық негізделген жобаларын қаржыландырады.

DEG компанияларға дамушы елдерде және дамып келе жатқан нарықтық экономикаларда жиі қиын болатын қарыз немесе үлестік капитал түріндегі ұзақ мерзімді инвестициялық капиталды ұсынады.

DEG портфелі клиенттер кластерлерімен ұсынылған және FPI (28%) және үш клиенттік кластерден (жобалық қаржыландыру (17%), корпорациялардан (28%) және қаржы институттарынан (27%) тұрады. Әрбір кластер жеке қарызды да, жеке капитал операцияларын да қамтиды.

Mubadala Investment Company (бұдан әрі – Mubadala)

Mubadala – тәуелсіз әл-ауқат қоры ретінде жұмыс істейтін әмірліктің мемлекеттік холдингі. Мубадаланың міндеті – Біріккен Араб Әмірліктерінің мұнай қорының қаражатын инвестициялау және Біріккен Араб Әмірліктеріндегі және шетелдегі активтер мен инвестициялардың әр түрлі портфелін басқару арқылы Абу-Даби экономикасын әртараптандыруға ықпал ету, оның акционері Абу-Даби Үкіметі үшін тұрақты қаржылық табыс алу.

2021 жылдың қорытындысы бойынша Mubadala қызметінің нәтижелері:

Басқарудағы активтер – 284 млрд. АҚШ доллары;

Активтер – 134 млрд. АҚШ доллары;

Міндеттемелер – 51 млрд. АҚШ доллары;

Капитал – 83 млрд. АҚШ доллары;

Таза пайда – 10 млрд. долларын құрады.

23-диаграмма: Mubadala көрсеткіштері

Компанияның активтер сыныбы бойынша портфелі жеке капиталдан (36%), жария капиталдан (27%), баламалы инвестициялардан (16%), жылжымайтын мүлік пен инфрақұрылымға инвестициялардан (15%) және борыштық құралдардан (6%) тұрады.

1.4. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ мемлекеттік экономикалық саясаты мен стратегиясының негізгі бағыттары

QIC даму стратегиясы шеңберінде индустриялық-инновациялық даму, экономиканың шикізаттық емес салаларына инвестициялар тарту, микро, шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметі қойған басқа да міндеттерді басшылыққа алады.

Мемлекеттің дамуының негізгі векторларын айқындау мақсатында Қазақстанның әлемдегі ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына кіруі жөніндегі тұжырымдамада, сондай-ақ Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 15 ақпандағы 2025 жылға дейінгі ұлттық даму жоспарында іске асырылуы Қазақстанның әлемнің ең дамыған елдерінің қатарына кіруіне ықпал ететін бірқатар стратегиялық бағыттар мен жалпыұлттық басымдықтар белгіленген.

Атап айтқанда, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ және оның еншілес ұйымдары мынадай стратегиялық бағыттарды іске асыруға жұмылдырылған:

- 1) адами капиталды дамыту – инновацияның негізгі қозғалтқышы;
- 2) бизнесті және кәсіпкерлік бастамаларды дамыту үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін институционалдық ортаны жетілдіру;
- 3) ұзақ мерзімді перспективада ғылымды қажетсінетін экономикаға көшу үшін қажетті салалық базаны қалыптастыруға негізделген кезеңдік

тәсілді қабылдау арқылы ғылымды қажетсінетін экономика салаларын дамыту;

4) ұлттық инновациялық жүйені құру, инфрақұрылымды жаңғырту және энергия тиімділігін арттыру арқылы ғылымды қажетсінетін экономика құруды қолдайтын инфрақұрылымды жедел қалыптастыру;

5) халықаралық қатынастар жүйесіне интеграцияны тереңдету.

Сондай-ақ мынадай жалпыұлттық басымдықтарда:

1) әділ әлеуметтік саясат;

2) мемлекеттік басқарудың жаңа моделі;

3) әртараптандырылған және инновациялық экономика құру;

4) теңгерімді аумақтық даму.

Қазақстанның әлемдегі ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына кіруі жөніндегі тұжырымдамада дамыған экономиканың негізгі элементтері – инвестициялар мен кәсіпкерлік айқындалған.

Экономикалық өсудің негізі еңбек өнімділігінің ұзақ мерзімді өсуі, өндіріс пен экспортты әртараптандыру, сондай-ақ сыртқы, ішкі ресурстарды тарту және оларды белсенді пайдалану есебінен елдің бизнес-секторларын дамыту болуы тиіс.

Холдингтің бәсекеге қабілетті бизнесті дамыту, қоғам алдындағы жауапкершілік қағидаттарында тұрғын үймен қамтамасыз ету және азық-түлік қауіпсіздігін нығайту жөніндегі миссиясы шеңберінде QIC Холдингтің даму стратегиясында қойылған негізгі міндеттерді іске асыруға қатысады, оның ішінде:

1) экономиканың шикізаттық емес салаларын дамыту;

2) кәсіпкерлікті дамыту;

3) өңдеу өнеркәсібін дамыту;

4) шикізаттық емес өнімдер экспортын қолдау;

5) еңбек өнімділігін арттыру;

6) бәсекеге қабілетті АӨК дамыту;

7) экономиканың инвестициялық тартымдылығын арттыру;

8) халықтың әл-ауқатын жақсарту.

Холдингтің даму стратегиясы шеңберінде «Кәсіпкерлікті қолдау» және «Үлестік қаржыландыру экожүйесін дамыту» стратегиялық бағыттарында ТИ құралдары арқылы QIC-тің белсенді қатысуы көзделген.

Осылайша, кәсіпкерлікті қолдау шеңберінде QIC үлестік инвестициялау тетігін пайдалана отырып, Қазақстан Республикасының Ұлттық жобаларында белгіленген салалық басымдықтарға сәйкес ТИҚ арқылы ТИ жүзеге асырады.

Сонымен қатар, QIC жеке капиталының портфельдік қорлары бірлескен инвестициялау келісімдері аясында халықаралық институционалдық инвесторлардан қосымша инвестицияларды тарту мүмкіндігіне ие, бұл басқа инвесторларға ықтимал жоғары кірісті инвестицияларға қатысуға мүмкіндік береді.

Елдің экспорттық әлеуетін арттыру шеңберінде QIC «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның басқа еншілес ұйымдары – KazakhExport, ҚДБ, АНК, Даму-мен

бірлесіп қазақстандық экспорттаушылар пулын ұлғайту, сондай-ақ қолданыстағы экспорттаушылар үшін жаңа нарықтар ашу мақсатында пакеттік қолдау көрсетуді жалғастырады.

Сондай-ақ, үлестік қаржыландыру экожүйесін дамыту жөніндегі стратегиялық бағытты іске асыру шеңберінде QIC венчурлік қаржыландыру, үлестік қаржыландыру, стрестік активтер және инфрақұрылымдық активтер нарықтарын дамыту жөніндегі өз жұмысын жалғастырады.

Дамушы даму институты ретінде Холдингінің тиімділігін одан әрі жетілдіру үшін компаниялар тобына құрылымдық трансформация жүргізілетін болады, оның ішінде ірі халықаралық қорлармен әріптестік өзара іс-қимылды кеңейту үшін шетелдік нарықтарға мандат бере отырып, QIC базасында бірыңғай инвестициялық институт құрылады.

1.5. SWOT-талдау

SWOT-талдау стратегиялық жоспарлау құралы болып табылады және компанияның бәсекеге қабілеттілігін бағалау және оның одан әрі даму стратегиясын әзірлеу үшін қолданылады. Бұл талдау QIC қызметінің ағымдағы жағдайына әсер ететін ішкі және сыртқы факторларды бағалайды, сондай-ақ QIC институционалдық даму жолында тұрған тәуекелдер мен мүмкіндіктерді қорытындылайды.

10-кесте: SWOT-талдау

Күшті жақтары:	Мүмкіндіктер
<ul style="list-style-type: none"> • Тікелей инвестицияларға жауапты «Бәйтерек» холдингінің ЕҰ бола отырып, біз акционер мен мемлекет тарапынан айтарлықтай қолдауға ие боламыз • Жергілікті баламалы активтер нарығында 16 жылдық тәжірибесі бар және халықаралық ТИҚ құру және оған қатысу тәжірибесі мол ҚР-дағы жалғыз институционалдық инвестор • Халықаралық инвесторлар мен БК-нің кең желісі (жеке ойыншылар мен ХҚҰ-ны қоса алғанда) • Инвестициялық және қазынашылық портфельдерді тиімді басқару • Өнеркәсіптік дамудың мемлекеттік бағдарламаларының операторы (бюджеттік қаржыландырудың тұрақты көзі) • Халықаралық институционалдық инвесторлармен бірлескен инвестицияларды жүзеге асыру тәжірибесі 	<ul style="list-style-type: none"> • Жергілікті компаниялардың тікелей инвестициялар сияқты баламалы қаржыландыру көздеріне сұранысы • Компанияның жаңа нарықтарға қатысуын кеңейте отырып, ТИ нарығында жаһандық ойыншы болу мүмкіндігі • QIC жаңа халықаралық инвесторлар үшін негізгі стратегиялық институционалдық әріптес бола алатын Орталық Азия өңіріне қақпа ретіндегі Қазақстанның бірегей ұстанымы • Проблемалық активтер нарығын белсенді дамыту және Мемлекет басшысының стрестік активтерді экономикалық айналымға қайтару жөніндегі тапсырмасын іске асыру • Қазақстанда венчурлық экожүйені белсенді дамыту • Жергілікті ШОК бәсекеге қабілеттілігін одан әрі арттыру қажеттілігі • Мемлекеттік емес көздерден өтімділікті тарту мүмкіндігі

<ul style="list-style-type: none"> • «Жауапты инвестициялау» тұжырымдамасын енгізу • ҚР ТИ нарығының құқықтық негіздерін қалыптастыруға қатысу мүмкіндігі 	<ul style="list-style-type: none"> • Инфрақұрылымды дамытуға және жаңғыртуға инвестициялар ағынын ұлғайту қажеттілігі • KASE/AIX-те IPO-ға жергілікті жобаларды ынталандыру арқылы жергілікті капитал нарығының өтімділігін ынталандыруға жәрдемдесу • Іскерлік байланыс желісі арқылы тәжірибе алмасу және әлеуетті арттыру
Әлсіз жақтары:	Қатерлер:
<ul style="list-style-type: none"> • Елдің инвестициялық тартымдылығы негізінен Еуразиядағы ағымдағы геосаяси жағдайға байланысты • Инвестициялық портфель Қазақстанда шоғырланған, портфельді географиялық әртараптандыру жоқ • Шектеулі қаржылық ресурстар/өтімділік • Кәптивтік қорлардың енжар инвестициялық стратегиясы • Қызметкерлердің жетіспеушілігі, үлкен жұмыс жүктемесі • Жоғары бюрократиялық процестер • Үкімет тарапынан ТИ нарығын қолдаудың болмауы • Жергілікті ТИ және балама инвестициялар туралы заңнаманың кемшіліктері • Капитал нарықтарының төмен өтімділігі және шығудың шектеулі мүмкіндіктері 	<ul style="list-style-type: none"> • Геосаяси факторларға байланысты елдегі макроэкономикалық ахуалдың нашарлауы ҚР инвестициялық тартымдылығына тікелей әсер етеді • Валюталық тәуекелдер және ұлттық валютаның құнсыздануы. АҚШ долларындағы жергілікті инвестициялардың кірістілігін төмендету • Жоғары сапалы инвестициялық жобалардың шектеулі саны • Кредиттік рейтингтің төмендеуі (ҚР, Бәйтерек, QIC)

QIC ірі мемлекеттік бағдарламаларды іске асыруға жәрдемдесу және экспортқа бағдарланған жобаларды дамытуға қатысу есебінен экономиканың шикізаттық емес секторына инвестициялар көлемін ұлғайту үшін ТИ саласындағы бірегей инвестициялық мандатты және инвестициялық қызметтің елеулі тәжірибесін пайдалануды жалғастырады, осылайша өңірлік нарыққа шығудың үлкен әлеуеті бар кәсіпорындарды дамытады.

Бұдан басқа, QIC Қазақстан мен ОА нарығында даму әлеуеті бар активтердің баламалы сыныптарына (инфрақұрылымдық жобалар, стрестік активтер және венчурлік қаржыландыру) инвестициялайтын ТИҚ-ке қатысу арқылы табыстылық деңгейін арттыруға және капитал көздерін әртараптандыруға бағытталады.

2. QIC миссиясы және пайымы

QIC миссиясы – Қазақстан мен Орталық Азиядағы тікелей инвестициялар экожүйесін дамытуда жетекші рөлге ие болу, активтерді стратегиялық бөлу және жаһандық инновациялық жобаларға инвестицияларды жүзеге асыру арқылы экономиканы жаңғырту мен өсіруге ықпал ету.

QIC пайымы– жауапты инвестициялау, инновация тұжырымдамасын енгізуге және еларалық инвестициялық ағындарды арттыруға ұмтылатын тұрақты және прогрессивті жоба портфелі және инвестициялық серіктестердің кең желісі бар жеке капитал нарығының халықаралық ойыншысы.

3. QIC стратегиялық даму бағыттары, мақсаттары мен міндеттері

Миссия мен пайымды іске асыру мақсатында QIC келесі бағыттар бойынша дамитын болады:

1. Қазақстанда тікелей инвестициялар экожүйесін дамыту;
2. Орталық Азиядағы баламалы активтер нарығын дамыту;
3. жаһандық стратегиялық активтерді бөлу.

11-кесте: QIC стратегиялық бағыттары, мақсаттары мен міндеттері

№	Стратегиялық бағыттар	Мақсаттар	Міндеттер
1	Қазақстанда тікелей инвестициялар экожүйесін дамыту	ТИ нарығының инфрақұрылымын дамыту	Қазақстанда ТИ нарығының тиімді және ашық жұмыс істеуі үшін институционалдық базаны дамыту Жергілікті кәсіпкерлер арасында үлестік қаржыландыру құралы туралы хабардарлықты арттыру және насихаттау
		Кәсіпкерлікті қолдау	Экономиканы әртараптандыру үшін кәсіптік қорлар арқылы қаржылық қолдау көрсету
		Агроөнеркәсіптік кешенді қолдау	Апекс қоры арқылы ауылдық жерлерде және қалаларда АӨК секторындағы МШОК жобаларын қаржыландыру Елдің азық-түлік қауіпсіздігіне жәрдемдесу үшін ауыл

			шаруашылығына және азық-түлік өндірісіне инвестициялар тарту
2	Орталық Азиядағы баламалы инвестициялар нарығын дамыту	ОА аймағында негізгі инвестициялық ойыншы және стратегиялық серіктес рөлін атқару	Венчурлық капитал нарығын дамыту
			Стрестік активтер нарығын дамыту
			Инфрақұрылымдық жобалар нарығын дамыту
			Жергілікті және өңірлік ТИ нарығын дамыту
3	Жаһандық стратегиялық активтерді бөлу	Технологияларды/инновацияларды/тәжірибені трансферттеу және инвестициялардың қосылған құнын жасау мақсатында әр түрлі географиялық өңірлер мен инвестициялық бағыттарда активтерді стратегиялық бөлу	Халықаралық ТИ қауымдастығымен серіктестікті кеңейту
			Жаһандық мегатрендтерге бағдарланған тәжірибелі халықаралық БК басқаруындағы ТИҚ-ке инвестициялар
			QIC-ке «жауапты инвестициялау» тұжырымдамасын одан әрі интеграциялау

Стратегиялық бағыттардың әрқайсысы бойынша осы даму стратегиясының 4-бөлімінде 2033 жылға арналған нысаналы мәнді айқындай отырып, QIC қызметінің стратегиялық негізгі көрсеткіштері көзделген.

Жылдық аралық нысаналы мәндері мен іс-шаралары бар егжей-тегжейлі қосалқы міндеттер QIC Директорлар кеңесі бес жылға бекітетін QIC дамыту жоспары шеңберінде көзделеді.

3.1. «Қазақстандағы тікелей инвестициялар экожүйесін дамыту» 1-стратегиялық бағыты

Мақсаты: тікелей инвестициялар нарығының инфрақұрылымын дамыту

QIC ҚР-дағы тікелей инвестициялар нарығының драйвері болып табылады және нарық инфрақұрылымын дамытуға бағытталған. Жергілікті ТИ нарығы қалыптасу кезеңінде болғандықтан, халықаралық стандарттарға сәйкес институционалдық база құру қажет. Бұған қоса, бірқатар экономикалық дағдарыстар экономиканың нақты секторының проблемаларын тағы бір рет ашты: экономикалық белсенділіктің құлдырауы кезінде қауіпсіздік маржасының төмендігі, несиелендіру, айналым капиталының тапшылығы. Осылайша қаржыландырудың баламалы әдістеріне, атап айтқанда үлестік қаржыландыруға қажеттілік күшейе түсті. Осы міндетті шешу үшін Корпорация ТИ нарығы және

кәсіпкерлердің жергілікті кластері арасында үлестік қаржыландыру құралы туралы хабардарлықты арттырады.

Стратегиялық мақсат шеңберіндегі негізгі міндеттер:

1. халықаралық стандарттарға сәйкес тікелей инвестициялардың жергілікті нарығының ашық және тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін құқықтық және институционалдық базаны әзірлеуге белсенді қатысу.

2. жергілікті кәсіпкерлер арасында үлестік қаржыландыру құралы туралы хабардарлықты арттыру және насихаттау.

Мақсаты: *кәсіпкерлікті қолдау*

Кәсіпкерлік субъектілерін қолдау мақсатында QIC тікелей инвестициялар саласындағы бірегей инвестициялық мандатты және инвестициялық қызметтің елеулі тәжірибесін пайдалануды жалғастырады.

Корпорация республикалық бюджеттен, сондай-ақ капиталдың сыртқы және ішкі борыштық нарықтарынан қаражат тарту арқылы кәсіптік ТИК арқылы қаржылық қолдаудың қайтарымды шараларын ұсынады. Бұл қаражат өңдеу өнеркәсібі, әлеуметтік инфрақұрылым, тұрақты энергетика, ауыл шаруашылығы саласындағы жобаларды қоса алғанда, экономиканың шикізаттық емес секторларындағы кәсіпорындарды, сондай-ақ экспорттық әлеуеті жоғары және өңірлік даму теңгерімсіздіктерін теңестіруге бағытталған жобаларды қаржыландыруға бағытталады.

QIC өңдеу өнеркәсібін дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының операторы болып табылады, жаңа редакцияда – «Өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарына инвестицияларды үлестік және мезониндік қаржыландыру құралдары арқылы жүзеге асыру» – Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 259 қаулысы.

Бағдарламаның мақсаты өңдеу өнеркәсібі саласында ұқсас бизнесті жүргізу тәжірибесінсіз қолданыстағы жобалар мен жаңа өндірістерді қолдау арқылы экономиканы әртараптандыру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыру болып табылады.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 14 сәуірдегі № 218 қаулысымен бекітілген «Халықтың табысын арттырудың 2029 жылға дейінгі бағдарламасы» кешенді жоспарында QIC сыйақы мөлшерлемесінің бір бөлігін субсидиялау және кредиттер бойынша кепілдік беру, сондай-ақ креативті индустрияларды дамытуды мемлекеттік қолдау құралдарын енгізу түрінде мемлекеттік қолдау көрсету арқылы кәсіпкерлік бастамаларды ынталандыру жөніндегі іс-шараны бірлесіп орындаушы болып табылады.

Осыған байланысты, QIC Алматы қаласының әкімдігімен бірлесіп құрылатын Creative Capital Fund тікелей инвестициялар қоры шеңберінде жұмысын жалғастырады. Қордың мақсаты талантты қазақстандық жастарды әлемдік нарықта ілгерілету үшін Алматы қаласындағы креативті индустрия жобаларын қаржыландыру болып табылады.

Қазақстандағы ішкі экономикалық процестерге әсер ететін ағымдағы жаһандық макроэкономикалық орта жағдайында QIC әр түрлі

мамандандырылған ұйымдармен және әріптестермен белсенді өзара іс-қимыл жасау арқылы перспективалы жобалардың «пулын» белсенді іздеуге және қалыптастыруға көшеді.

Сондай-ақ QIC инновациялық технологиялар өндірісі, «жасыл» технологиялар, жаңартылатын энергия көздері, әлеуметтік жобалар сияқты шикізаттық емес секторларға меншікті капиталды инвестициялауды жүзеге асырады.

Капиталдың жергілікті жария нарығын дамыту және оның өтімділігін ұлғайту мақсатында QIC жергілікті қор биржаларымен (KASE/AIX) ынтымақтастықты кеңейтетін болады және жобалық компанияларды IPO мүмкіндігін қарауға шығу сатысында ынталандырады. Қор биржаларының өтімділігін және жеке сектордың ашықтығын арттырумен қатар, QIC TI нарығының халықаралық тәжірибесіне сәйкес нарықтық жағдайларда портфельдік компаниялардан шығудың қосымша опциясымен өзін қамтамасыз ете алады.

Бұдан басқа, QIC өндірістік процестерді жаңғырту, оңтайландыру және портфельдік компаниялардың технологиялық жабдықтарын жетілдіру мақсатында технологиялық және инновациялық шешімдерді енгізу бойынша кросс-портфельдік қолдау көрсетеді.

Бұл үшін QIC «BGlobal Ventures Ltd» ЖК еншілес ұйымы арқылы отандық стартаптарды қаржылай емес қолдауға бағытталған бірқатар іс-шараларды жүзеге асырады, оның негізгі мақсаты ҚР мен ОА өңірінде венчурлық экожүйені дамыту болып табылады. BGlobal Ventures акселерациялық бағдарламалары жаңа технологиялық шешімдерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді және жұмыс істеп тұрған QIC венчурлік қорлары үшін пайплайн жобаларды қалыптастырады. Бұл шешімдерді Қазақстан Республикасының өңдеу өнеркәсібін дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы шеңберінде қаржыландырылатын жобалар процестеріне енгізу жоспарлануда. Бұл өңірлік стартаптардың дамуына ықпал етеді, олардың өніміне сұранысты қалыптастырады, AgriTech, BioTech, EduTech сияқты жергілікті салаларды жаңғыртуға ықпал етеді және жобалау компанияларының тиімділігін арттырады.

Кәптивтік командалардың тәжірибесін/сараптамасын арттыру арқылы адами капиталды дамытуға ерекше назар аударылатын болады. Сондай-ақ QIC портфелінің сапасын арттыру мақсатында операциялық және инвестициялық бизнес-процестерге ESG факторларын одан әрі интеграциялау жалғастырылады.

Мақсаты: *агроөнеркәсіптік кешенді қолдау*

Агроөнеркәсіптік кешенді қолдау мақсатында QIC қызметі мынадай міндеттерді шешуге бағытталады:

1. Апекс қоры шеңберінде ауылдық жерлерде және қалаларда АӨК секторындағы МШОК жобаларын қаржыландыру;
2. Елдің азық-түлік қауіпсіздігіне жәрдемдесу үшін ауыл шаруашылығына және азық-түлік өндірісіне инвестициялар тарту

АӨК секторы азық-түлік қауіпсіздігінің жоғары деңгейіне ұмтылатын кез келген мемлекеттің стратегиялық маңызды саласы болып табылады. Бүгінгі таңда кредиттік серіктестіктерді қорландыру көздері мен көлемдерінде шектеулер, сондай-ақ елдегі агроөнеркәсіптік индустрияны дамытуда кедергілер тудыратын ірі зәкірлік инвесторлардың болмауы байқалады. Өндірісті қолдаудың негізгі элементі мемлекеттік қолдау тетіктері болып табылады.

Бұл проблеманы шешу үшін QIC Апекс қорында зәкірлік инвестор ретінде әрекет етеді. Қор Қазақстан Республикасының аумағында, негізінен ауылдық жерлерде және моноқалаларда агроөнеркәсіптік кешен саласын қоса алғанда, бірақ онымен шектелмей, микро, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін кейіннен қаржыландыру мақсатында кредиттік серіктестіктер мен микроқаржы ұйымдарына инвестиция салатын болады.

Бұл тетік өңірлерде қаржыландырудың қолжетімділігін, ауыл шаруашылығы кәсіпорындары мен ШОБ еңбек өнімділігін арттыруды, ауылдық жерлерде жаңа жұмыс орындарын құруды және азық-түлік өнімдері бойынша елдің импортқа тәуелділігін төмендетуді қамтамасыз етеді.

Азық-түлік қауіпсіздігін нығайту және елдің экспорттық әлеуетін дамыту мақсатында QIC халықаралық басқарушы компаниямен және халықаралық инвесторлар консорциумымен бірлесіп АӨК-ке назар аудара отырып, тікелей инвестициялар қорын құру мүмкіндігі туралы мәселе пысықталады.

3.2. «Орталық Азиядағы баламалы активтер нарығын дамыту» 2-стратегиялық бағыты

Мақсаты: *ОА аймағында негізгі инвестициялық ойыншы және стратегиялық серіктес рөлін атқару.*

Қазақстанның стратегиялық географиялық орналасуын, дамудың экономикалық көрсеткіштерін, жүргізіліп жатқан экономикалық реформаларды, кәсіпкерлік үшін қолайлы жағдайларды және ағылшын құқығына негізделген АХҚО-ның артықшылықтарын ескере отырып, Қазақстанның Орталық Азияның инвестициялық хабының рөлін атқару әлеуеті зор.

Өңірдің өсіп келе жатқан инвестициялық тартымдылығы жағдайында активтердің баламалы сыныбы сегментіндегі жинақталған тәжірибені және жергілікті сараптаманы, «Бәйтерек» Холдингі мен ҚР Үкіметі тұлғасындағы жалғыз акционердің қолдауын пайдалана отырып, Корпорация халықаралық инвесторлар мен БК үшін Орталық Азия өңіріндегі негізгі инвестициялық ойыншы мен стратегиялық әріптестің жетекші рөлін өзіне алуға және ТШИ ағынына ықпал етуі тиіс.

Осы мақсатта корпорацияның қызметі баламалы активтер сыныбы нарығын дамытуға бағытталады.

1. Венчурлық капитал нарығын дамыту.

Әлемдік тәжірибеде венчурлық бизнес инновациялық әзірлемелер мен технологияларды коммерцияландыруға қаржыландырудың негізгі көзі болып табылады. Бұл ретте әлемде венчурлік капитал нарығын дамытуда бірінші кезеңдерде мемлекет венчурлік қорларды қоса қаржыландыру, инновациялық фирмалар мен венчурлік кәсіпорындар үшін жеңілдіктер беру және салық ауыртпалығын азайту арқылы шешуші рөл атқарады.

QIC халықаралық ТИ қор қоры ретінде дамудың әр түрлі кезеңдеріндегі аймақтық стартаптарды қаржыландыруға қолжетімділікті жақсарту үшін халықаралық серіктестері бар венчурлық қорларға инвестор болып табылады.

QIC қатысатын венчурлық ТИҚ портфелі теңдестірілген болуы керек. Жобаның егіс кезеңдеріндегі инвестициялар қауіпті және сәтсіздіктердің үлкен пайызы болғандықтан, QIC егістен кейінгі кезеңде және жобалардың жаңа нарықтарға шығу/масштабтау кезеңінде инвестицияларға мандаты бар венчурлық ТИҚ-ке қатысады.

Венчурлік нарықтың экожүйесін дамыту мақсатында QIC - BGlobal Ventures еншілес ұйымы мынадай бағыттар бойынша жұмыс істейтін болады:

- 1) технологиялық стартап-жобаларды әлемдік нарыққа шығаруға және жеке отандық инвесторлар үшін нарықты қалыптастыруға арналған акселерациялық бағдарламалар;
- 2) мақсатты топтардың хабардарлығын арттыру, періштелер мен инвесторлардың әлеуетін арттыру үшін венчурлық қоғамдастық құру;
- 3) жаңадан бастаушыларға арналған акселерациялық бағдарламалар;
- 4) венчурлік капитал нарығының құқықтық базасын жетілдіру.

QIC өңірлік стартаптар экожүйесін одан әрі дамытуға жәрдемдесу және өңірде экспортқа бағдарланған IT жобалардың өсуіне жәрдемдесу үшін Astana Hub және басқа да жеке ойыншылармен ынтымақтастықты нығайтады.

12-кесте: QIC-тің венчурлық қаржыландыру нарығына қатысуының негізгі нұсқалары

	Халықаралық БК-мен қоса бірлескен GP ретінде кіру және қолда бар капиталмен инвестицияларды жүзеге асыру	Акционерден қолда бар капиталы/ қосымша капитал тартуы бар венчурлық қорларға LP ретінде кіру	Акционерден/мемлекеттен және үшінші тұлғалардан қосымша капиталы бар меншікті венчурлік қорларды құру
Сипаттамасы	Венчурлік қаржыландыру саласында тәжірибе мен білім алу үшін серіктестікті танылған және беделді БК/венчурлік қорлармен бірлескен GP ретінде қарастыруға болады. Бірлескен басқару практикалық тәсілді қажет ететіндіктен, QIC тереңірек қарым-қатынас орнату және олардың инвестициялық стратегияларын, құрылымдары мен процестерін жақсырақ түсіну үшін жетекші венчурлық компаниялармен тығыз жұмыс істеу мүмкіндігіне ие.	Венчурлік қорларға инвестициялаудың ерекшелігін тереңірек түсінген кезде, инвестициялардан түсетін кірісті ұлғайту және жетекші халықаралық ойыншылармен іскерлік байланыстарды арттыру мақсатында LP ретінде халықаралық венчурлік қорларға инвестициялау мүмкіндігі бар.	Венчурлық қаржыландыру стратегиясы мен процестері туралы тәжірибе мен түсінікке ие бола отырып, QIC стратегиялық серіктеспен (мысалы, тәжірибелі аймақтық GP-мен бірлескен кәсіпорын) бірлесіп, өзінің венчурлық қорларын құруға мүмкіндік алады. Мысалы, Қазақстанда кәсіпкерлік пен инновацияны дамыту үшін мемлекеттің қатысуымен 2-3 млн. АҚШ доллары мөлшерінде қор құруға болады.
Иелену	Н/П	* Қордағы миноритарлық үлестер (10-20%)	* Миноритарлық акционер
География және кезең	* Қазақстан нарығына назар аудару * Инвестицияның егіс раунды. Инвестицияның келесі кезеңдеріне инвестиция салған жөн	* Орталық Азияда қатысуымен өңірлік қорларға назар аудару	* Қазақстан мен Орталық Азия өңіріне назар аудару * Егіс кезеңінен кейінгі раундтар
Серіктес	* Көбірек тәжірибе алу үшін тәжірибелі GP-мен бірлесіп инвестициялау (бұл опция QIC-ке венчурлық қаржыландыру нарығында іскерлік желіде жұмыс істеуге, сондай-ақ GP ретінде ішкі құзыреттілікті арттыруға көмектеседі)	* Жақсы тәжірибесі бар және тәжірибелі GP қоры.	* Венчурлық қаржыландыру нарығында тәжірибелі GP-мен серіктестік

2. Стрестік активтер нарығын дамыту.

Бүгінгі күні Қазақстан Республикасында стрестік активтерді іске асырудың нарықтық тетіктерін дамыту бойынша жоспарлы жұмыс жүргізілуде, оның негізгі мақсаты жеке инвесторлар мен стрестік активтер нарығында басқарушылардың пайда болуы үшін институционалдық жағдайлар жасау арқылы стрестік активтерді экономикалық айналымға тарту, сондай-ақ мамандандырылған цифрлық платформа құру арқылы мәмілелер жасау процесінің ашықтығын арттыру болып табылады. Осы мақсатта жеке инвесторларды, соның ішінде бейрезиденттерді қосу арқылы стрестік активтерді уәкілетті сатып алушылардың бар тізімін кеңейтуді, сондай-ақ жұмыс істемейтін несиелерге қызмет көрсету және басқару бойынша инвесторларға қызмет көрсететін сервистік компаниялар институтын құруды көздейтін стрестік активтер нарығын дамыту жөніндегі заңнамаға тиісті өзгерістер енгізілді.

Стрестік активтер нарығын сауықтыру және оларды кейіннен экономикалық айналымға тарту мақсатында QIC зәкірлі қатысуымен және осы сегментте мол тәжірибесі бар халықаралық GP тарта отырып, өңірлік ТИҚ/БК құрған жөн. ТИҚ/БК активті сауықтыру және қайта құрылымдау арқылы пайда табу мақсатында сенімді бизнес-моделі және елеулі ішкі құны бар стрестік активтерге/жобаларға инвестиция салады.

13-кесте: QIC стрестік активтер нарығына қатысуының негізгі нұсқалары

	Акционерден жаңа капитал қорын басқару үшін аймақтық және/немесе халықаралық GP-мен бірлескен кәсіпорын құру	Акционерден жаңа капитал қорын басқару үшін тәжірибелі топты жалдау	Акционерден қосымша қаражатпен стрестік активтер қорына LP ретінде қатысу
Сипаттамасы	<p>QIC стрестік активтерді басқарудағы тәжірибесінің жоқтығын және онымен байланысты тәуекел деңгейін ескере отырып, GP QIC үшін қорды басқаратын аймақтық/халықаралық GP-мен бірлескен кәсіпорын құруды қарастырған жөн:</p> <p>Иелену: бірлескен кәсіпорын серіктесімен бақылау пакетін бөлу</p> <p>География: Қазақстанға назар аудару</p> <p>Серіктес: қорды басқару үшін халықаралық стрестік активтер нарығында тәжірибелі GP-мен серіктестік. Осы активтер сыныбын басқарудағы ерекшеліктер мен қиындықтарды ескере отырып, тәжірибелі GP-мен ынтымақтастық негізгі компонент болып табылады (яғни, бағалау, қайта құрылымдау, құқық және банкроттықты басқару саласындағы білімнің жоғары деңгейі қажет).</p>	<p>Стрестік активтер нарығында тәжірибе алу үшін проблемалық банктік қарыздар, банкроттықты басқару, сондай-ақ құқықтану, банк., бағалау және қайта құрылымдау сияқты салаларда кең білімі бар тәжірибелі топты (4-5 адам) жалдау туралы ойлану керек.</p> <p>Бұл инвестициялық команда қолжетімді капиталды немесе арнайы бөлінген қаражат пулын басқарады. Бұл ретте, QIC кәсіптік командасы жергілікті нарық пен жобаларға сараптама ұсыну үшін бірлескен GP ретінде тартылуы мүмкін.</p> <p>Бұл QIC стрестік активтер қорларын басқару бойынша ішкі құзыреттерін арттыруға мүмкіндік береді.</p>	<p>Ұзақ мерзімді перспективада проблемалық активтер нарығы дамығаннан кейін және Қазақстан нарығында қорларды белсенді басқарушылар болған кезде төменде келтірілген өлшемшарттарды сақтай отырып, нарыққа LP ретінде қатысу нұсқасын қарастыру қажет:</p> <p>Иелену: қордағы миноритарлық үлес (10-20%)</p> <p>География: Қазақстан және ОА</p> <p>Мақсатты қор: жақсы тарихы бар және тәжірибелі GP қоры. Қорды таңдау дұрыс жүргізілген Due diligence процесінің негізінде жүзеге асырылуы тиіс.</p>

3. Инфрақұрылымдық жобаларды дамыту.

QIC даму институты ретінде инфрақұрылымдық жобалар нарығын дамытуға қатысуды жалғастырады, өйткені активтердің осы сыныбына инвестициялар өткір әлеуметтік-инфрақұрылымдық міндеттерді шешуге ықпал етеді. Инфрақұрылымдық жобалар капиталды қажет етеді және ұзақ өмір сүретін активтер сыныбына жатады. Инвестицияның бұл түрі салыстырмалы түрде төмен тәуекел деңгейімен сипатталады, ұзақ мерзімді келісімшарттардың және көптеген жағдайларда нарықтағы монополиялық позицияның арқасында тұрақты ақша ағынын тудырады, бұл инвесторларды үлкен шығындардан қорғайды.

Инфрақұрылым жеке нарықтардағы ең жылдам дамып келе жатқан активтер кластарының бірі болып табылады және жақын арада басқарудағы активтер көлемі 1 трлн АҚШ долларынан асады деп күтілуде.²⁹ Соңғы жылдары инфрақұрылым қорларының қаражат тарту көлемі 120-140 млрд АҚШ доллары аралығында өзгерді, алайда 2022 жылы басқарушы компаниялар шамамен 160 млрд. АҚШ долларын тарта алды.

Қазақстанда транзиттік инфрақұрылымды, энергетиканы, жасыл және әлеуметтік инфрақұрылымды, сондай-ақ коммуналдық құрылысты қоса алғанда, барлық бағыттар мен секторларда инфрақұрылымдық инвестициялар нарығы белсенділігінің өсуі байқалады. Елдің қолайлы географиялық орналасуына, жол, теміржол және су арналарының болуына байланысты транзиттік инфрақұрылым инфрақұрылымдық құрылыстың неғұрлым перспективалы бағыттарының бірі болып табылады.

Әлеуметтік инфрақұрылымға өсіп келе жатқан сұраныс медициналық және білім беру салаларындағы жобаларды іске асыруға да мүмкіндіктер ашады. Аурухана құрылысының қазіргі жобалары инвесторларға тиімді шарттарды ұсынады, соның ішінде күрделі шығындардың тұрақты және бюджетпен қорғалған өтемақылары, операциялық және басқару төлемдері және әр түрлі салықтық субсидиялар.

Сондай-ақ, тұрақты энергетика мемлекет үшін негізгі ұзақ мерзімді басымдық болып қала беретінін және қазіргі уақытта Үкімет жеке инвесторлар үшін жаңартылатын энергия секторында тартымды инвестициялық жағдайлар ұсынатынын атап өткен жөн.

Жаһандық нарықтағы инфрақұрылымдық инвестициялардың негізгі трендтері мен драйверлері:

- әлемдік популяцияның көбеюі;
- көміртексіздендіру;
- цифрландыру;
- өңірлік даму.

Нарықтың одан әрі даму үшін әлеуетін ескере отырып, QIC жергілікті институционалдық инвесторларды және/немесе халықаралық қаржы ұйымдарын тарта отырып, жоғарыда аталған салаларда инфрақұрылымдық жобаларды (оның ішінде МЖӘ жобаларын) қаржыландыруға бағдарланған

²⁹ Infrastructure Investor: Fundraising Reports

өңірлік қор/платформалар құру арқылы инфрақұрылымдық активтер нарығын дамытуға ықпал ететін болады.

14-кесте: QIC инфрақұрылымдық активтер нарығына қатысуының негізгі нұсқалары

	Институционалдық инвесторларды және/немесе халықаралық қаржы ұйымдарын тарта отырып, митигация және климаттық өзгерістерге бейімделу саласындағы жобаларға бағдарланған қор/платформа құру	Денсаулық сақтау, білім беру және басқа да әлеуметтік маңызы бар салаларға инвестициялар салу үшін институционалдық инвесторлармен қор/платформа құру
Сипаттамасы	<p>Митигация және климаттық өзгерістерге бейімделу саласындағы жобаларға мемлекеттік қаражаттың шығыстарын азайту үшін жобалық қаржыландыру саласында айтарлықтай тәжірибесі бар мамандардан тұратын арнайы топтың басқаруымен институционалдық инвесторларды тарта отырып, Қор/платформа құру қажет:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Иелену: қордағы/платформадағы үлес, қордың қалған бөлігін институционалдық инвесторлар мен ХҚҰ тартуы тиіс * География: Қазақстан/Орталық Азия * Рөлі: инфрақұрылымдық жобаларды (оның ішінде МЖӨ) іске асыруға ықпал ететін жағдайлар жасауға белсенді қатысу * Инвестициялау құралы: үлестік қаржыландыру. Бұл бастама QIC-ке нақты бастамаларды іске асыру үшін капиталды жұмылдыруға, сондай-ақ инфрақұрылымдық секторда үлкен сараптаманы дамытуға көмектеседі. 	<p>Мемлекеттік қаражаттың шығыстарын азайту үшін инфрақұрылым нарығында тәжірибесі бар институционалдық инвесторлар мен БК тарта отырып, инвестициялау тетігін немесе қорды құру ұсынылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Иелену: қордағы миноритарлық үлес (10-20%) • География: Қазақстан/ОА • Инвестициялау құралы: үлестік қаржыландыру, аралық қаржыландыру. <p>Бұл QIC-ке жергілікті капиталды жұмылдыруға және оның ірі инвестициялар әлеуеті бар басқа инвесторлар үшін тартымдылығын арттыруға, сондай-ақ инфрақұрылымдық сараптаманы арттыруға көмектеседі.</p>

4. *Жергілікті және өңірлік ТИ нарығын дамыту*

QIC жаңа ТИҚ құру және ірі халықаралық инвесторлармен бірлескен инвестицияларды жүзеге асыру үшін мүмкіндіктер іздеу арқылы әлемдік инвестициялық қоғамдастықпен ынтымақтастықты нығайтуды жалғастырады.

Халықаралық қаржы ұйымдары мен жаһандық инвестициялық қоғамдастықтан қосымша қаржыландыруды тартуды қоса алғанда, жергілікті және өңірлік ТИ нарығын дамытуға бағытталған жаңа бастамаларды іске қосу жөніндегі жұмыс жалғастырылатын болады.

Бұл ретте шоғырлану өңірдің әлеуметтік-экономикалық проблемаларын шешуге және орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуге арналған өңірлік қорларға қатысу үшін жеке инвесторларды тартуға бағытталады.

3.3. *«Активтерді жаһандық стратегиялық бөлу» 3-стратегиялық бағыты*

Мақсаты: *технологияларды/инновацияларды/тәжірибені трансферттеу және инвестициялардың қосымша құнын құру мақсатында әр түрлі географиялық өңірлер мен инвестициялық бағыттардағы активтерді стратегиялық бөлу.*

Жаһандық сұранысты, инновацияны және қосылған құнды құруды қоса алғанда, экономикалық өсу көздеріне инвестицияларды жүзеге асыру үшін әр түрлі географиялық аймақтардағы және инвестициялық бағыттардағы активтерді стратегиялық бөлу мақсатында Корпорация мынадай міндеттерді шешуге бағытталады:

- 1) халықаралық инвестициялық қоғамдастықпен серіктестікті кеңейту;
- 2) әлемдік мегатрендтерге инвестициялауға баса назар аудара отырып, тәжірибелі халықаралық БК басқаруымен ТИҚ-ке инвестициялау;
- 3) QIC-ке «жауапты инвестициялау» тұжырымдамасын одан әрі интеграциялау.

Осы міндеттер шеңберінде Корпорация перспективалы халықаралық қорлардың фандрайзингіне қол жеткізу және QIC командасының тәжірибесі мен құзыретін арттыру үшін әлемдік инвестициялық қоғамдастықпен ынтымақтастықты кеңейтетін болады.

QIC қазіргі жаһандық «мегатрендтерге» сәйкес сапалы және тұрақты жобалар портфелін құруға бағытталған халықаралық ТИҚ-ке инвестиция салады.

Корпорация назар аударатын бірқатар мегатрендтер бар:

- *тұрақты инвестициялау*: көміртексіздендіру, қалдықтарды басқару, су ресурстарын сақтау және қоршаған ортаның ластануын азайту шаралары;
- *урбанизация және мобильділік*: мегаполистердің өсуі, жақсартылған инфрақұрылымға және жаңа көлік құралдарына қажеттілік;
- *өзара іс-қимыл мүмкіндіктерін кеңейту*: цифрлық трансформация, жаһандық логистика, компьютерлік желі, ортақ пайдалану экономикасы (онлайн платформалар);

- *технологиялар мен инновациялар*: Big Data және аналитика, робототехника және автоматтандыру, инновациялық бизнес-модель (ВМІ);

- *демографиялық өзгерістер*: демографиялық үрдістерге бейімделуге бағытталған жобалар, атап айтқанда дамушы нарықтардағы орта таптың өсуі, картаю және халықтың өсуі, тұтыну әдеттерінің өзгеруі.

Осы кластердің халықаралық ТИҚ-ке қатысуының және перспективалы/озық жобаларға инвестициялаудың негізгі мақсаты ТИҚ деректерінен жаһандық стратегиялық әріптестерді тарта отырып, озық технологияларды/ноу-хауды және олардың өндірістерін ҚР-да кейіннен оқшаулауды ынталандыру болып табылады. Бұдан басқа, халықаралық ТИҚ-ке қатысу халықаралық ТИҚ портфельдік компанияларында отандық тауарларға/қызметтерге сұранысты ынталандыру арқылы қазақстандық жобалар үшін жаңа экспорттық нарықтардың ашылуына ықпал етеді.

Жаһандық капитал нарығы инвестициялық ағындарды экология, қоғам және корпоративтік басқару мәселелеріне жауапкершілікпен қарайтын және оң экологиялық және әлеуметтік нәтижелерге бағытталған секторларға/өндірістерге/компанияларға бағыттайды. ESG күн тәртібін есепке алмау – бұл орта және ұзақ мерзімді перспективада, жалпы ел мен жекелеген компаниялар үшін капитал нарықтарын жабудың айқын жолы. Осылайша, ESG қағидаттарын енгізу/сақтау арқылы қолайлы инвестициялық ахуалды қалыптастыру – Қазақстанның инвестициялық экожүйесін одан әрі дамыту жөніндегі маңызды бағыттардың бірі.

Қазіргі уақытта мемлекет Қазақстан экономикасын көміртексіздендіру бойынша белсенді шаралар қабылдауда. Париж келісімі шеңберінде өз міндеттемелерін орындау үшін Қазақстан Үкіметі 2023 жылдың басында 2060 жылға дейін көміртегі бейтараптығына қол жеткізу стратегиясын қабылдады. Осы стратегияға сәйкес Қазақстан парниктік газдар шығарындыларын 2030 жылға қарай 1990 жылғы деңгеймен салыстырғанда (шартсыз мақсат) 15%-ға немесе экономиканы көміртексіздендіру мақсатында халықаралық инвестициялар алған жағдайда (шартты мақсат) 25%-ға қысқартуға ұмтылады.

Экономиканы көміртексіздендіру мақсатында халықаралық инвестицияларды тарту үшін мынадай шаралар қабылданатын болады:

– тұрақты даму мақсаттарына сәйкес келетін жобалар үшін ашық ESG өлшемшарттарын әзірлеу;

– қолайлы заңнамалық және институционалдық ортаны дамыту;

– құрылыста, көлікте және басқа секторларда халықаралық «жасыл» стандарттарды енгізу.

Сондай-ақ, Қазақстанның Экологиялық кодексінің ережелері мен инвестициялық саясат тұжырымдамалары шетелдік инвестицияларды тартуға, «жасыл» технологиялармен алмасуға және осындай инвестициялар мен технологияларды тарту бойынша мемлекеттік қолдауға көп көңіл бөледі.

Өз кезегінде, QIC «жауапты инвестициялау» тұжырымдамасын одан әрі интеграциялау шеңберінде «жасыл» инвестициялар портфелін ұлғайтуды жалғастырады. Тұрақты «жасыл» жобаларға инвестиция салу Қазақстанның өңірдегі климаттық жағдайды жақсарту және халықаралық қаржы

институттарын тарту, сондай-ақ ТШИ-ға жәрдемдесу жөніндегі стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуге тікелей әсер етеді.

Холдингтің даму жоспарына сәйкес QIC келесі бағыттар бойынша жұмысын жалғастырады:

- мөлдірлікті арттыру, соның ішінде ESG ашықтығы және негізгі стейкхолдерлермен белсенді өзара әрекеттесу;
- ESG тәуекелдерін QIC тәуекелдерді басқарудың кең жүйесіне біріктіру;
- инвестициялық процестің барлық кезеңдерінде ESG факторларын бағалау-жобаларды іздеу, инвестициялық шешімдер қабылдау, қаржыландырылатын жобаларды бақылау және жобадан шығу;
- ESG қағидаттарына сәйкес кадр саясатын одан әрі жетілдіру;
- тұрақты сатып алуға жәрдемдесу.

Әлемдік аренада QIC имиджін арттыру, инвесторлар үшін қолайлы ынтымақтастық жағдайларын жасау және еларалық инвестициялық ағындарды дамыту үшін Корпорация ESG қағидаттарын енгізуді/сақтауды жалғастырады.

QIC-ті БҰҰ-ның «Жауапты инвестициялау қағидаттары» қауымдастығының (UN Principles for Responsible Investment) институционалдық инвесторларының жетекші халықаралық желісіне және БҰҰ-ның Жаһандық шартына (UN Global Compact) қосу шеңберінде «жауапты» инвестициялау тұжырымдамасын дамыту және ESG қағидаттарын Корпорация қызметіне интеграциялау мақсатында белсенді өзара іс-қимыл бойынша жұмыс жалғасады. Сондай-ақ QIC GRI (Global Reporting Initiative) жаһандық есеп беру бастамасының тұрақты даму саласындағы есептілік жөніндегі нұсқаулығына сәйкес тұрақты даму туралы есептерде ақпаратты ашу тәжірибесін жалғастырады.

Әр 5 жыл сайын QIC Корпорация қызметіне ESG қағидаттарын енгізу тиімділігін бағалау, проблемалық мәселелерді анықтау және оларды жою жөніндегі одан әрі іс-қимыл жоспарын анықтау үшін тұрақты даму рейтингін алу үшін халықаралық рейтингтік агенттікті тартатын болады.

4. Күтілетін нәтижелер

Әрбір стратегиялық бағыт шеңберінде QIC тиімділікті пайдалана отырып, қойылған міндеттерге қол жеткізудің тұрақты мониторингін жүргізеді.

15-кесте: Қызметтің негізгі көрсеткіштері және көрсеткіштерді есептеу әдістемесі

№	Қызметтің стратегиялық негізгі көрсеткіші	Өлшем бірлігі	Есептеу әдістемесі	Мәні 2033 жыл	Деректер көзі
«Қазақстандағы тікелей инвестициялар экожүйесін дамыту» 1-стратегиялық бағыты					
1.	QIC жалпы активтерінен инвестициялық портфельдің үлесі (қазынашылық операцияларды қоспағанда)	%	$D = I/A$, мұнда D = жалпы активтерден инвестициялық портфельдің үлесі; I = QIC инвестициялық портфелі (қазынашылық операцияларды қоспағанда); A = есепті кезеңнің соңындағы активтердің жиынтығы (тұрақты)	73,15	Қаржылық есептілік/QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері
2.	Жылына жаңа инвестициялар көлемі (кэптивтік қорларды қоса алғанда)	млрд тенге	Пайдаланылмаған ТИҚ қайтаруларын шегергендегі есепті кезең үшін ТИҚ-тен және («cash calls») дейін және есепті кезеңдегі жобалар бойынша* қаражатқа дейін қызмет көрсетілген төлем талаптарының сомасы <i>* төлем талаптары («cash calls») шеңберінде ТИҚ пен ЕҰ-ға аударылған, бірақ жобаларға жіберілмеген және ТИҚ пен ЕҰ-дан Қоғамға қайтарылған қаражат</i>	65,5	Қаржылық есептілік/QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері

3.	<p>АӨК саласындағы негізгі капиталға инвестициялар көлемі (жылына), оның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ауыл шаруашылығында; - тамақ өнімдерін өндіру саласында 	млрд. теңге	<p>АӨК субъектілерінің негізгі құралдарды сатып алу және ТИК тікелей инвестициялары есебінен ҚМЖ өткізу мақсатына қаржыландыру көлемдерінің сомасы (кассалық әдіс бойынша)</p>	4,2	<p>Қаржылық есептілік/QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері</p>
4.	<p>QIC құралдары арқылы қолдау көрсетілетін бірегей МШОК субъектілерінің саны (2024 жылдан бастап жинақталған)</p>	бірлік жинақ	Қолдау көрсетілген МШОК субъектілерінің саны	235	<p>QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері</p>
5.	<p>Цифрландыру бөлігінде тиімділіктің негізгі көрсеткіштерінің орындалу дәрежесі</p>	%	<p> $z = \frac{((y_1/x_1) + (y_2/x_2) + (y_i/x_i)) * 100}{n}$ $z = \text{цифрландыру стратегиясының КРІ картасында есепті жылға көзделген КРІ нысаналы мәндеріне қол жеткізу бойынша нәтижелілік}$ $x_i = \text{есепті жылға арналған КРІ нысаналы мәні}$ $y_i = \text{есепті жылдағы нақты КРІ мәні}$ $i = \text{КРІ реттік нөмірі}$ $N = \text{есепті жылға арналған КРІ саны}$ </p>	100%	<p>КРІ нысаналы мәндеріне қол жеткізу бойынша ақпаратпен цифрландыру стратегиясын орындау бойынша жыл сайынғы есептер</p>

«Орталық Азиядағы баламалы активтер нарығын дамыту» 2-стратегиялық бағыты

6.	QIC қаражат бірлігіне ҚР-ға тартылған инвестициялар коэффициенті	коэфф.	$K = X/Y,$ <p>мұнда K = QIC қаражатының бірлігіне ҚР-ға тартылған инвестициялардың коэффициенті; X = ТИҚ-ке QIC инвестицияларын шегергендегі бірлескен инвестициялау туралы келісімдер шеңберінде шетелдік инвестицияларды қоса алғанда, шетелдік қатысуы бар ТИҚ өмірінің бүкіл кезеңінде жүзеге асырылған ҚР жобаларына инвестициялардың нақты көлемі; Y = ТИҚ өмірінің бүкіл кезеңінде жүзеге асырылған ТИҚ арқылы ҚР жобаларына QIC инвестицияларының нақты көлемі</p>	кемінде 2	Қаржылық есептілік/QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері
7.	ТИ нарығындағы жаңа QIC бастамаларының саны	бірлік жинақ	<p>Ресми түрде іске қосылған жаңа бастамалардың (бағдарламалардың немесе инвестициялық платформалардың/қорлардың) саны*</p> <p><i>* әрбір стратегиялық бағыт бойынша кемінде 1 бастама және активтердің баламалы сыныбы нарығын дамыту бағыты шеңберінде әрбір міндет бойынша кемінде 1 бастама</i></p>	10	QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері
«Активтерді жаһандық стратегиялық бөлу» 3-стратегиялық бағыты					
8.	Тұрақты даму рейтингі	рейтинг	Рейтингтік агенттіктің бағалау нәтижелері	B/65%/65 балл	Рейтингтік агенттікті бағалау нәтижелері бойынша есеп

9.	Салынған капиталдың жиынтық құны (Total Value to Paid-in Capital, TVPI)	коэфф.	<p>Total Value – QIC инвестициялық портфелінен және QIC инвестициялық портфелінің ағымдағы баланстық құнынан жалпы қайтарымдар сомасы (қазынашылық операцияларды қоспағанда) Paid-In Capital – QIC инвестицияларының жалпы көлемі</p> <p><i>* есептеу кезінде 2020 жылға дейін құрылған тікелей инвестициялар қорларының (ТИҚ) (кәптивтік қорларды қоспағанда), сондай-ақ қатысу үлесі QIC-ке берілген ТИҚ көрсеткіштері ескерілмейді</i></p>	1,50	Қаржылық есептілік/QIC есепті жылдағы даму жоспарының орындалуы туралы есеп/QIC деректері
----	---	--------	--	------	---

5. Қосымшалар

№1 қосымша. Пайдаланылған дереккөздердің тізімі

1. Дүниежүзілік банктің деректері <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099315504242342241/pdf/IDU0ab05d6c00342d0428509e0e0f608e6f89ef8.pdf>
2. Дүниежүзілік банк: Еуропа мен Орталық Азия аймағының экономикасына шолу. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/dcdb7402-9038-437a-bdff-f7b1e6253dea/content>
3. ХВҚ-ның «Әлемдік экономиканы дамыту перспективалары» атты баяндамасы. <https://www.imf.org/ru/Publications/WEO/Issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-2023>
4. Ұлттық статистика бюросы. <https://stat.gov.kz/>
5. S&P Capital IQ Pro. https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/-campaigns/sp-capital-iq-pro?cq_cmp=14495639714&cq_plac=&cq_net=g&cq_pos=&cq_plt=gp&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=CIQPro_Search_Google&utm_term=s%26p%20capital%20iq%20pro&utm_content=542966230023&bt=542966230023&bk=s%26p%20capital%20iq%20pro&bm=e&bn=g&bg=128384020444&gclid=Cj0KCQjwj5mpBhDJARIsAOVjBdrXl9Z0sKpAEQNxDpuIDgms4zgzY6VOnriKepJTH1sGwxkQWKyLukaAtQCEALw_wcB
6. Қазақстанның 2023-2027 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы. <https://www.gov.kz/memleket/entities/economy/documents/details/31-0234?lang=ru>
7. Дүниежүзілік банк: Қазақстан экономикасына шолу. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099319004172398510/pdf/IDU0336efa090a5ea047bc09e560dd1e8a21f03f.pdf>
8. ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі. <https://www.gov.kz/memleket/entities/ardfm/activities/789?lang=ru>
9. Standard & Poor 's агенттігінің бағалауы. <https://ism.kz/s-p-ocenili-bankovskij-sektor-kazahstana>
10. Private Equity International есебі. <https://www.privateequityinternational.com/21st-anniversary/>
11. 2023 жылғы жаһандық жеке капитал туралы есеп, Bain & Company. https://www.bain.com/globalassets/noindex/2023/bain_report_global-private-equity-report-2023.pdf
12. PitchBook деректері. <https://pitchbook.com/>
13. Preqin деректері. <https://www.preqin.com/>
14. ЕҮ «Жаһандық экономиканың белгісіздігі жағдайында Орталық Азия қандай жолды таңдайды?» есебі. https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/ru_kz/topics/attractiveness/ey-central-asia-attractiveness-survey-2022.pdf
15. Азия даму банкі. <https://www.adb.org/>
16. Trade Map. <https://www.trademap.org/Index.aspx>
17. CEIC. https://info.ceicdata.com/en-products-global-database-ad?utm_campaign=About+Us&utm_source=adwords&utm_term=macroeconomic%20database&utm_medium=ppc&hsa_ad=621999618654&hsa_grp=78296065419&hsa_kw=macroeconomic%20database&hsa_ver=3&hsa_net=adwords&hsa_acc=4758588298&hsa_src=g&hsa_cam=6492026826&hsa_mt=b&hsa_tgt=kwd-29826342020-1&gclid=Cj0KCQjwj5mpBhDJARIsAOVjBdoYXWI0SpNoeLoHAFKAF2kn2jWsCUBzAWRKi2zO6EI4TKIwqWbqrAaAifcEALw_wcB
18. Әлемдік инвестициялар туралы есеп, БҰҰ Сауда және даму конференциясы. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2022_overview_-ru.pdf

19. Logistics and Transport Competitiveness in Kazakhstan, UNECE. <https://unece.org/DAM/trans/publications/Report - Kazakhstan as a transport - logistics centre Europe-Asia.pdf>
20. Nikkei Asia. <https://asia.nikkei.com/Editor-s-Picks/Interview/Kazakhstan-transit-cargo-to-double-in-volume-by-2025-from-2010#:~:text=Kazakhstan's%20transit%20cargo%20volume%20total,30%20million%20tons%20in%202025.>
21. Kazakh Invest: Қазақстан және инфрақұрылым. <https://invest.gov.kz/doing-business-here/regulated-sectors/infr/>
22. International Trade Administration. <https://www.trade.gov/country-com-mercials-guides/kazakhstan-transport-and-logistics>
23. Еуразиялық даму банкінің талдамалық баяндамасы. <https://eabr.org/-press/releases/tsentralnaya-aziya-krupnyy-dinamichno-rastushchiy-i-perspektivnyy-ekonomicheskii-region/>
24. Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі. <https://nationalbank.kz/>
25. KASE, AIX деректері. <https://kase.kz/ru/presentations/>; <https://aix.kz/ru/news-announcements-ru/aix-news-ru/>
26. Қазақстандағы тікелей инвестициялар нарығы туралы есеп, KPMG. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/kz/pdf/2019/09/KPMG-Private-Equity-Market-in-Kazakhstan-RUS-2019.pdf>
27. SIFEM деректері. <https://sifem.ch/>
28. Mubadala Investment Company деректері. <https://www.mubadala.com/en-/what-we-do/overview>
29. DEG деректері. <https://www.kfw.de/About-KfW/Reporting-Portal/Reporting-2022/DEG/>

№ 2 қосымша. Глоссарий

Термин	Мағынасы
CAGR	Күрделі пайызды ескере отырып, орташа жылдық өсу қарқыны
COVID-19	Инфекциялық ауру
Due diligence	Инвестиция алуға үміткер компания қызметінің барлық аспектілерін тексеру жүзеге асырылатын инвестициялау процесінің кезеңі
ESG (environmental, social and governance factors)	Әлеуметтік саналы инвесторлар әлеуетті инвестицияларды жою үшін пайдаланатын компания қызметіне арналған стандарттар жиынтығы.
Family office	Ауқатты отбасылар үшін инвестициялар мен капиталды басқарумен айналысатын жеке компания
Private equity	Осы стратегияның мақсаттары үшін мынадай анықтама тұжырымдалған: инвестициялаудың орта мерзімді көкжиегі бар және капитал өсімінен кіріс алуға (capital gains) және акционерлер үшін құнды ұлғайтуға (shareholder value) бағытталған жеке компаниялардың капиталына инвестициялар
Venture Capital	Айтарлықтай өсу әлеуеті бар компанияларға тәуекелді инвестицияларға бағытталған жеке капитал түрі
Бас серіктес	Қордың барлық private equity міндеттемелеріне жауап беретін қордың тең құрылтайшысы немесе бірлескен инвесторы, әдетте қордың басқарушы компаниялары бас серіктес ретінде әрекет етеді
Инвестициялық портфель	QIC стратегиялық және өтімді портфелін қамтиды
Қызметтің негізгі көрсеткіштері	Ұйымның стратегиялық және тактикалық мақсаттарына жетуге мүмкіндік беретін компанияның немесе оның жекелеген бөлімшелерінің көрсеткіштері.
Өтімді портфель	Ағымдағы шоттардағы ақша және банктердегі QIC қысқа мерзімді депозиттері, тазартылған бағалы металдар, корпоративтік және мемлекеттік бағалы қағаздар, қаржы құралдары, құрылымдық өнімдер
Экономиканың шикізаттық емес секторы	Минералдық шикізатты өндірумен және сатумен және геологиялық барлаумен байланысты емес экономика салалары
Жауапкершілігі шектеулі серіктестік (LP)	Private equity қорының тең құрылтайшысы немесе тең инвесторы, оның міндеттемелері бойынша жауап береді және ол қорға енгізген қаражат сомасы шегінде ғана тәуекелге барады
ТШИ	Нәтижесінде бір экономиканың резиденті - инвесторлар басқа экономиканың резиденті болып табылатын инвестициялау объектілерін басқаруға елеулі бақылау немесе ықпал ету мүмкіндігін алатын халықаралық инвестициялар санаты
Әділ құн (Fair value)	Активті айырбастауға болатын сома немесе осындай операцияны жасағысы келетін білімді тәуелсіз тараптар арасында операция жасау кезінде міндеттеме орындалуы мүмкін
Стратегиялық портфель	Инвестициялық қорларға, инвестициялық жобаларға және жобалау компанияларына салымдарды, үлестерді, акцияларды, пайларды және QIC қатысуын куәландыратын мүлктік

	құқықтардың басқа да түрлерін сатып алу жолымен инвестициялау бойынша ҚІС қабылдаған міндеттемелерінің жиынтығы
Тұрақты даму	Болашақ ұрпақтың өз қажеттіліктерін қанағаттандыру мүмкіндігіне нұқсан келтірместен Қоғамның ағымдағы қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған дамудың стратегиялық тәсілін білдіреді. Ол табиғи ресурстарды сақтауға және әлеуметтік әділеттілікті сақтауға бағытталған экономикалық, әлеуметтік және экологиялық дамудың теңдестірілген қоспасын қамтиды.
Дүниежүзілік банк	Қаржылық және техникалық көмек көрсету арқылы мүше елдердің дамуына жәрдемдесу мақсатында құрылған халықаралық қаржы ұйымын білдіреді. Банк кедейлікті азайтуға, әлеуметтік инфрақұрылымды дамытуға, білім беру мен денсаулық сақтауды қолдауға, сондай-ақ тұрақты экономикалық өсуге және табиғи ортаны қолдауға бағытталған түрлі жобаларды қаржыландырады.
Халықаралық валюта қоры	Әлемдік қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету, халықаралық саудаға жәрдемдесу және орнықты экономикалық өсу мен дамуды ынталандыру мақсатында құрылған мемлекетаралық ұйым.
«Growth» активтері	Пайда немесе акция құнының жоғары өсу қарқынының арқасында болашақта құнның айтарлықтай өсуіне әлеуеті бар компанияларға немесе қаржы құралдарына инвестициялар.
Buyouts	Олар бизнесті бақылауды сатып алу мақсатында компания немесе оның бір бөлігі ағымдағы иелерден сатып алынатын мәмілелерді білдіреді.
Фандрейзинг	Белгілі бір бастаманы, жобаны немесе ұйымды қолдау мақсатында адамдардан, ұйымдардан немесе қауымдастықтан қаражат жинау процесі.
Квазимемлекеттік сектор	Ресми түрде мемлекеттен тәуелсіз, бірақ үкіметтің ықпалы күшті ұйымдарды қамтитын экономика секторы.
РЕПО	Бұл екі тарап арасындағы мәміле, оның шеңберінде бір тарап бағалы қағаздарды екінші тарапқа алдын ала келісілген баға мен мерзім бойынша сатып алу міндеттемесімен сатады.
Big Data	Масштабы мен күрделілігіне байланысты арнайы талдау және өңдеу әдістерін қажет ететін ақпараттың үлкен көлемін білдіретін термин.
Dry powder	Белгілі бір мүмкіндіктерге инвестиция салуға дайын, бірақ нақты активтерге немесе жобаларға әлі салынбаған пайдаланылмаған капитал.

№ 3 қосымша. Қысқартулар тізімі

АНК	Аграрлық несие корпорациясы
АҚ	Акционерлік қоғам
АӨК	Агроөнеркәсіптік кешен
ЕДБ	Екінші деңгейдегі банктер
ҚДБ	Қазақстанның даму банкі
ЖІӨ	Ішкі жалпы өнім
МЖӘ	Мемлекеттік-жекешелік әріптестік
ЕҰ	Еншілес ұйымдар
ЕОА	Еуропа және Орталық Азия
ИК	Инвестициялық комитет
ҚНК	Қызметтің негізгі көрсеткіштері
МШОК	Микро-, шағын және орта кәсіпорындар
ШОБ	Шағын және орта бизнес
ХҚҰ	Халықаралық қаржы ұйымдары
АХҚО	Астана халықаралық қаржы орталығы
ҰБХ	Ұлттық басқарушы холдинг
БАӘ	Біріккен Араб Әмірліктері
БҰҰ	Біріккен Ұлттар Ұйымы
ТИ	Тікелей инвестициялар
ТШИ	Тікелей шетелдік инвестициялар
ҚР	Қазақстан Республикасы
БАҚ	Бұқаралық ақпарат құралдары
ҚМЖ	Құрылыс-монтаждау жұмыстары
АҚШ	Америка Құрама Штаттары
АЭА	Арнайы экономикалық аймақтар
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
БК	Басқарушы компания
ТИҚ	Тікелей инвестициялар қорлары
ПКҚ	«Проблемалық кредиттер қоры» АҚ
ЖК	Жеке компания
АСАФ	Aureos Central Asia Fund L.L.C.
ADB	Asian Development Bank
AIX	Astana International Exchange
AUM	Assets Under Management
B2B	Business-to-business
BMI	Business model innovation
BVF	«Baiterek Venture Fund» АҚ
CKIF	CITIC Kazyna Investment Fund I L.P.
SAAEF	Central Asian-American Enterprise Fund
DBK EF	Development Bank of Kazakhstan Equity Fund C.V.
EBITDA	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
EBRD	The European Bank for Reconstruction and Development
ESG	Environmental, social, and corporate governance
EY	Ernst & Young
FGF	Falah Growth Fund L.P.
GP	General partner

GRI	Global Reporting Initiative
IFC	International Finance Corporation
IPO	Initial public offering
IT	Information Technology
KAGF	Kazakhstan Hungarian Investment Private Equity Fund C.V.
KASE	«Қазақстан қор биржасы» АҚ
KCM SDF	KCM Sustainable Development Fund I C.V.
KCRF	Kazakhstan Capital Restructuring Fund C.V.
KFW DEG	Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft GmbH
KGF	Kazakhstan Growth Fund L.P.
KIF	Kazakhstan Infrastructure Fund C.V.
L.L.C.	Limited liability company
LP	Limited partner
MRIF	Macquarie Russia and CIS Infrastructure Fund C.V.
PRI	Principles of responsible investments
QIC	Qazaqstan Investment Corporation
RKFN	Russian-Kazakhstan Nanotechnology Fund
SIFEM	Swiss Development Finance Institution
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
S&P	Standard & Poor's
UN	United Nations

№ 4 қосымша. Диаграммалар тізімі

- 1-диаграмма:** Қазақстандағы ЖІӨ өсу серпіні, 2012 жыл – 2023 жылғы 1-ж.
- 2-диаграмма:** Қазақстандағы ЖІӨ өсу серпіні, 2023-2033 жылдарға арналған болжам.
- 3-диаграмма:** Инфляция, 2012 жыл – 2023 жылғы 8ай
- 4-диаграмма:** Қазақстандағы экспорт және импорт серпіні, 2012 жыл – 2023 жылғы 7 ай.
- 5-диаграмма:** 2023 жылғы 7 айдағы ҚР экспортының құрылымы
- 6-диаграмма:** 2023 жылғы 7 айдағы ҚР импортының құрылымы
- 7-диаграмма:** ҚР банк секторының активтерінің, міндеттемелерінің және капиталының серпіні
- 8-диаграмма:** ҚР банк секторының кредит портфелінің серпіні
- 9-диаграмма:** Инвестицияланған капиталдың жалпы көлемі, инвестициялық кезеңдер бойынша, тоқсандық
- 10-диаграмма:** Басқарудағы активтердің әлемдік көрсеткіші, активтер сыныбы бойынша (\$ трлн)
- 11-диаграмма:** Тартылған жеке капиталдың жалпы көлемі (\$млрд)
- 11.1-диаграмма:** Қорлардың көлемі бойынша тартылған капиталдың құрылымы (\$млрд)
- 12-диаграмма:** 2023 жылдың 1-жартыжылдығында секторлар бойынша бөлінген ТИ инвестициялық нарығы
- 13-диаграмма:** Өңірлер бойынша бөлінген тартылған капиталдың үлесі
- 13.1-диаграмма:** Өңірлер бойынша тартылған капиталдың құрылымы
- 13.2-диаграмма:** Түрлер бойынша бөлінген тартылған жеке капитал (\$млрд)
- 14-диаграмма:** Орталық Азия елдерінің тартымдылығын талдау
- 15-диаграмма:** Қазақстанға тікелей шетелдік инвестициялар (ТШИ)
- 16-диаграмма:** Салалар бойынша тікелей шетелдік инвестициялар
- 17-диаграмма:** Салалар бойынша QIC портфельдік инвестициялары
- 18-диаграмма:** Елдер бойынша QIC портфельдік инвестициялары
- 19-диаграмма:** QIC таза пайдасы
- 20-диаграмма:** QIC активтері
- 21-диаграмма:** QIC міндеттемелері
- 22-диаграмма:** QIC капиталы
- 23-диаграмма:** Тәуекелдердің жіктелуі
- 24-диаграмма:** Mubadala көрсеткіштері

№ 5 қосымша. Кестелер тізімі

- 1-кесте:** ОА аймағының әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштері
- 2-кесте:** ОА аймағының құрылымдық сын-қатерлері және оларды шешу жолдары
- 3-кесте:** Елдер бойынша негізгі инвесторлар (2022)
- 4-кесте:** KASE/AIX көрсеткіштері
- 5-кесте:** Қазақстандағы ТИ нарығына қатысушылар
- 6-кесте:** QIC тікелей инвестициялар қорлары
- 7-кесте:** 2020-2022 жылдары QIC кірістері
- 8-кесте:** 2020-2022 жылдары QIC шығыстары
- 9-кесте:** QIC қызметін ұқсас компаниялармен салыстырмалы талдау
- 10-кесте:** SWOT-талдау
- 11-кесте:** QIC стратегиялық бағыттары, мақсаттары мен міндеттері
- 12-кесте:** QIC-тің венчурлық қаржыландыру нарығына қатысуының негізгі нұсқалары
- 13-кесте:** QIC стретік активтер нарығына қатысуының негізгі нұсқалары
- 14-кесте:** QIC инфрақұрылымдық активтер нарығына қатысуының негізгі нұсқалары
- 15-кесте:** Қызметтің негізгі көрсеткіштері және көрсеткіштерді есептеу әдістемесі